

JELENTÉS

Csongrád Város Önkormányzata **közművelődési feladatellátásának** **általános, részletes szakfelügyeletéről**

Az önkormányzat címe: 6640 Csongrád, Kossuth tér 7.
Szakfelügyeleti vizsgálat ideje: 2007. október 1. – december 10.
Ügyiratszám: OKM-27556-1/2007.
Szakfelügyelő: Török József

Régió: Dél-Alföld
Megye: Csongrád
Kistérség: Csongrádi

TARTALOMJEGYZÉK:

1.	BEVEZETŐ	2
2.	BEVEZETŐ HELYZETELEMZÉS	3
2.1.	A település bemutatása	3
2.2.	A település adatai	5
2.3.	A település helyzetének elemzése	8
3.	AZ ÖNKORMÁNYZAT KÖZMŰVELŐDÉSI FELADATELLÁTÁSA	9
3.1.	Az önkormányzat kulturális-közművelődési stratégiája	9
3.1.1.	Településfejlesztési koncepció, gazdasági program kulturális aspektusai	9
3.1.2.	Kulturális koncepció	10
3.1.3.	Helyi közművelődési rendelet	11
3.1.4.	Nemzetközi, regionális, megyei kapcsolatok; kistérségi feladatellátás – feladatvállalás	12
3.2.	Az önkormányzat közművelődési igazgatása	14
3.2.1.	Önkormányzati Szervezeti és Működési Szabályzat	14
3.2.2.	A választott testületek	14
3.2.3.	Kulturális-közművelődési terület jogi, igazgatási környezete	17
3.2.4.	Önkormányzati költségvetések, a szakterület finanszírozási rendszere és tényadatai	21
3.3.	Részösszegzés	23
3.4.	A Polgármesteri Hivatal kulturális feladatellátása	23
3.4.1.	A Hivatali Ügyrend	23
3.4.2.	A Hivatal önálló közművelődési tevékenysége	23
3.5.	Részösszegzés	23
4.	A TELEPÜLÉS KULTURÁLIS-KÖZMŰVELŐDÉSI RENDSZERE, TEVÉKENYSÉGE	24
4.1.	Az alapellátást végző intézmény bemutatása	24
4.1.1.	Épület, tárgyi feltételek	24
4.1.2.	Szervezeti, személyi feltételek	25
4.1.3.	Az intézmény gazdálkodása	26
4.1.4.	A tartalmi munka elemzése	27
4.2.	A helyi közművelődés egyéb színtereinek közművelődési tevékenysége ...	31
4.2.1.	Közgyűjtemények, egyéb gyűjtemények	31
4.2.2.	Nevelési-oktatási intézmények	31
4.2.3.	Média	32
4.2.4.	Civil szervezetek	32
4.2.5.	Kulturális támogatások	32
4.3.	Részösszegzés	32
5.	A VIZSGÁLATI JELENTÉS ÖSSZEFOGLALÓJA	33
5.1.	Helyi kulturális tevékenységek	33
5.2.	Vizsgálati tapasztalatok és következtetések	35
5.3.	Javaslatok az önkormányzat közművelődési feladatellátásához	35

1. BEVEZETŐ

A szakfelügyeleti vizsgálatnak nem volt rendkívüli oka – a vizsgálatra az OKM Közművelődési Főosztálya 2007. évi szakfelügyeleti vizsgálati programjának soros feladataként került sor a *közművelődési feladatellátás országos szakfelügyeletéről* szóló 23/2006. (VIII. 9.) NKÖM rendelet felhatalmazása alapján.

A vizsgált időszak: 2005–2007.

A rendelet 2. § -a alapján a szakfelügyelet

- a) ellenőrzi a közművelődési feladatellátásra, közművelődési intézmények, színterek és szervezetek működésére, tevékenységére vonatkozó jogszabályi rendelkezések végrehajtását, érvényesülésük módját, a szakmai követelmények betartását és az állami támogatások rendeltetésszerű felhasználását,
- b) értékeli a Törvény* 76. §-a alapján a helyi önkormányzati közművelődési rendeletekben rögzített kötelező feladatok megvalósulását,
- c) vizsgálja a feladatellátás, az intézményi, szervezeti működés hatékonyságát,
- d) értékeli a feladatellátók és az intézmények, szervezetek közötti együttműködést, és javaslatot tesz az együttműködés fejlesztésére,
- e) vizsgálja a feladatellátáshoz, a közművelődési intézmények és színterek működéséhez szükséges személyi, létesítményi, tárgyi, pénzügyi feltételeket,
- f) ellenőrzi az egyes közművelődési munkakörök betöltéséhez szükséges képesítési feltételek, foglalkoztatási előírások, valamint a közművelődési továbbképzés és minősített szakmai továbbképzés követelményeinek teljesítését,
- g) feltárja a végzett munkában tapasztalt eredményeket és a fogyatékoságokat, azokról jelentést készít.

E pontok figyelembe vételével készítettem el a vizsgálati tervet, amelyet – a régióvezető szakfelügyelő jóváhagyása és a *Bedő Tamás polgármester* úrral történő telefonos egyeztetés után – 2007. október 18-án küldtem el a polgármester úrnak e-mailben a szükséges és előkészítésre kért dokumentumok listájával együtt.

Első látogatásomra – helyi rendezvények sokasága okán kért halasztás miatt – csak *október 29-én* került sor, amikor polgármester urat személyesen tájékoztattam a vizsgálat okáról, céljáról és kereteiről. Ekkor vettem át a hivatalban és a művelődési központban a kért dokumentumok egy részét és bemutatták a bokrosi városrész intézményét is.

Második látogatásomra *november 9-én* került sor, amikor átvettem a további dokumentumokat, látogatást tettem a városi könyvtárban tárgyalva annak igazgatójával; valamint fotókat készítettem a művelődési központról és három telephelyéről.

Harmadik látogatásomra *december 5-én* került sor, amikor a még függő kérdéseket tisztáztuk a Hivatalban ill. az intézményben.

A munka során valamennyi közreműködő segítette a vizsgálat lefolytatását.

Legfőbb munkamódszer – ahogy azt a vizsgálati terv is rögzítette – a dokumentumok elemzése volt. Ezt egészítették ki a személyes látogatások tapasztalatai és a hivatal ill. a kulturális szervezetek vezetőivel és munkatársaival folytatott beszélgetések.

* *A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről* szóló 1997. évi CXL. törvény.

2. BEVEZETŐ HELYZETELEMLÉZÉS

2.1. A település bemutatása

Csongrád város az Alsó–Tiszavidék középtájon belül a Dél–Tisza völgy kistájhoz tartozik. A városnak csak a Bokros környéki (Tiszától távolabb fekvő) része nyúlik át a Duna–Tisza közei síkvidék középtájhoz tartozó Pilis–Alpári homokhát kistájba. Csongrád térségének egy része mélyártér terület, melynek árvízi biztonságát a Tisza és a Hármas–Körös árvédelmi töltésrendszere jelenti. A mentesített árterület a Tisza mindkét partján a hosszú ideig tartó feltöltődés következtében egyenletes síkság, csak egykori holtágak és medrek szabdalják. Az egykori hordalékkúp felszíne főként szélhordta homokkal fedett. Egy része az enyhén hullámos síkság domborzattípusba sorolható, kisebb részei elgátolt mélyedésekkel, szikes laposokkal mozaikszerűen tagoltak.

A város külső területe 17395 hektár, központi belterülete 965 hektár egyéb belterülete (Csongrád–Bokros a várostól 11 km) 83 hektár. A várost elszórtan tanyás ingatlanok veszik körül. A Tisza és annak holtágai ma is meghatározó jelentőségűek az itt élő emberek életében. A város határának talajszerkezete változatos. A Tiszát mindkét oldalon kötött talajú rétek kísérik, távolabb a kötött és a szikes talajok váltogatják egymást. A településtől északnyugatra homokos magaslat emelkedik. A vidék évi középhőmérséklete plusz 10°C, az évi csapadékátlag 500 mm körül mozog. A szőlőtermesztés szempontjából fontos napfénytartam átlagosan 2100 óra évente. A nyári csúcshőmérsékletek gyakran a 40°C-hoz közelítenek. A sík vidéket kevés helyen szakítja meg egy-egy 3–5 m magasságú halom, illetve mélyedés. A tengerszint feletti átlagmagasság 83 méter. A határ jellemző növényvilágát elsősorban a Tisza árterén nőtt fűz- és nyárfák, a holtágak nádasai, a mesterségesen telepített erdők, parkok, valamint gyümölcsösök és szőlőültetvények alakítják.

A város az E-5-ös útról a 451-es úton közelíthető meg Kiskunfélegyháza felől. Szeged felől két úton is elérhető: a Hódmezővásárhely–Szentés, valamint a Sándorfalva–Baks–Csanytelek útvonalon. Ez utóbbi a rövidebb és a néhány évvel ezelőtti felújítás következtében már jó minőségű, néhány rövidebb szakasz kivételével. Bár a vonatközlekedés mind Budapest, mind Szeged irányába biztosított, a rossz csatlakozási lehetőségek miatt egyre bonyolultabb és lassúbb, emiatt a távolsági buszközlekedést választják legtöbben.

Amikor 896-ban – a monda szerint – Árpád fejedelem Alpárnál döntő győzelmet aratott a területet birtokló Zalán bolgár–szláv fejedelem seregein, a magyarok elfoglalták a mai Csongrád helyén talált földvárat. Árpád a vidéket Ondnak és törzsének adta szálláshelyül. A megrongálódott földvárat Ete, Ond fia újra felépítette az itt élő, megmaradt szlávokkal, akik a maguk nyelvén „Csernigrádnak” (fekete várnak) nevezték el. Innen eredhet a mai Csongrád elnevezés.

Szent István király Ajtony legyőzése után a Körös–vidéki területekből királyi vármegyét alakított ki, amelynek középpontja és névadója Csongrád vára lett. A megye első ispánsági központjáról a garamszentbenedeki apátság 1075-ös alapítólevelében esik először említés. A gyors fejlődésnek indult várost a tatárok 1241-ben kirabolták, feldúlták. Az elpusztult népesség pótlására általa betelepített kunok és már megtelepedett magyarok közötti harcokban Csongrád újra elnéptelenedett.

A török uralom alatt a város erődítményét felújították, templomát megerősítették. A megszállás legtragikusabb szakasza a 15 éves háború (1591–1606) ideje volt, amikor a környék települései elpusztultak. Evlia Cselebi viszont 1665 körül a városban kis földvárról, mecsetekről, dzsámi kolostorról, medreszéről, elemi iskoláról, fogadóról és kicsiny bazárról tesz említést. 1686-ban egy teljesen kirabolt, kifosztott város szabadult meg a török igtól.

A II. Rákóczi Ferenc által vezetett szabadságharc bukása után gróf Károlyi Sándor kapta meg jutalomként a várost. A hétezer lelket számláló település 1747-ben vásártartási jogot nyert. Lakosai 1847-ben örökváltsági szerződést kötöttek földesurukkal, de ennek megvalósulását elsöpörtre a forradalom.

Az 1848–49-es szabadságharc küzdelmeiből Csongrád népe is derekasan kivette részét. Kossuth is járt a városban 1848 szeptemberében toborzó körútján, és buzdító beszédet tartott. Később Kossuth levelének hatására a csongrádiak fellázdak az osztrákok ellen, akik megtorlásul a szabadságharc utolsó napjaiban felgyújtották a várost. Csongrád népe azonban rövid idő alatt újjáépítette a települést, mint már annyiszor a történelem folyamán. 1880-ban a lakosság kérvényben fordult a belügyminiszterhez, hogy a várost minősítse vissza nagyközséggé, mert nem bírják el a városi ranggal járó terheket. 1922-ben viszont kérték a városi jogállás visszaállítását, ami meg is történt, noha a település továbbra is erősen mezőgazdasági jellegű maradt.

1920 őszen jött létre a csongrádi Gimnázium, mely 1925-re önálló státuszú lett. A fejlődés ettől kezdve felgyorsult. 1928-ban megépült a téli Gazdasági Iskola, 1930-ban új épületet kapott a Bíróság, jelentős útburkolási munkák indultak. 1934-től az elektromos áram termelését önállóan végezte a város, megszűnt a Szentestől való függősége. Az 1929–33-as gazdasági válság mindenekelőtt a helyi kubikusokat, napszámosokat, kisbirtokosokat sújtotta. Számuk meghaladta ez időben a 7000 főt. A gazdaságilag nehéz korszak pozitív vonása volt, hogy a szegénység enyhítő közmunka akciókat a város vezetése a közterületek rendezésére, járdák, utak építésére, parkosításra fordította. E tudatos törekvéssel olyan városkép alakult ki, mely mind a mai napig harmonikus, a közérzetre kellemesen ható látványt nyújt a szemlélőnek.

A II. világháború nagyon mély sebeket ejtett a város lakóiban, annak ellenére, hogy a fegyveres harcok elkerülték a várost, és az épületekben sem keletkeztek jelentős károk. A háború áldozatainak száma elérte az 1000 főt. A bénultságot fokozta, hogy nem, vagy alig működtek az üzemek, a mezőgazdasági termés a front átvonulása miatt 1944 őszen a földeken maradt.

1945 után lassan működni kezdtek az ipari üzemek, dolgoztak a kisvállalkozók, a kifosztott földeken megindult a termelés, ennek ellenére több mint 1500 munkanélkülit tartottak nyilván. 1946 decemberére elkészült a Csongrádot Szentessel összekötő vasúti–közúti híd, melyet 1944. október 8-án felrobbantottak. A város közigazgatási területét 50%-kal csökkentették, majd 1954-ben megszüntették járási státusát, korábban jól működő intézményeit lebontották, kulturális és sportéletét ellehetetlenítették. Az ezt megelőző államosítás fokozta a gazdasági és társadalmi nehézségeket, szinte teljesen megszűnt a magánkisipar és a magánkereskedelem, az értelmiség elbizonytalanodott. 1960-ra a város földterületeinek 93,6%-a szövetkezeti tulajdonba került, s az addig vidéken munkát vállalók foglalkoztatására új üzemek telepítése kezdődött el. 1965-ben a város ismét járási jogot kapott, majd 1971-ben középfokú települési központtá minősítették.

Itt kell szólni a *bokrosi városrésze*ről, amely 1967-től szűnt meg önálló település lenni. A várostól északnyugatra, annak határától mintegy 6 km-re fekszik a kertes házakból és tanyás részekből álló településrész. A városrész nevezetessége a tiszai áradások esetén legtöbbször elöntött pusztá, mely valaha igen jelentős szerepet játszott a szabadtéri állattartásban, ma már inkább idegenforgalmi és horgászati célokat szolgál az ott található természetes állóvizekkel.

Az egyházak közül legjelentősebb a katolikus egyház a maga négy templomával, és a lakosság 90% fölötti, ehhez az egyházhoz tartozó arányával. Említést érdemel még a református egyház gyülekezete egy templommal.

1984-ben a Magyar Urbanisztikai Társaság a tervszerű városfejlesztésért és a hagyományok ápolásáért a várost *Hild érdeméremmel* tüntette ki. A Csemegi Károly könyvtár létrehozása és működtetése elismeréseképpen pedig az önkormányzat a *Könyvtárbarát önkormányzat* címet viselheti. 2001-ben a város 1. helyezett lett a *Kulturált közterülettel az Európai Unióba* elnevezésű megmérettetésben.

2.2. A település adatai

A város népességszámának alakulását a természetes szaporodás, illetve fogyás, valamint a vándorlási különbözet alakulása határozza meg. Az utóbbi két évtizedben ezek alakulása összességében a város lakosságának jelentős csökkenését eredményezte. A 80-as évtizedben 10 százalékkal, a 90-es évtizedben kisebb mértékben, 6,2 százalékkal csökkent tíz év alatt a város lakónépessége.

Az állandó népesség számának alakulása 1870–2001 között

Év	1870	1900	1930	1960	1970	1980	1990	2001
Népesség	15919	20814	23857	22800	22299	22343	20122	18512

A természetes fogyás már a 70-es évtizedben megkezdődött, de az akkori még csekély mértékű természetes fogyást a pozitív vándorlási különbözet ellensúlyozta. A következő két évtizedben a természetes fogyás erőteljesen felgyorsult, a vándorlási különbözet viszont hullámzóan alakult.

A lakónépesség változásai 1970–2001 között

	1970	1980	1990	2001
Lakónépesség	21226	22217	20021	18787
Természetes szaporodás ill. fogyás	-170	-1420	-1812	-
Vándorlási különbözet	661	-776	578	-

Az 1980 és 1990 közötti évtizedben mind a természetes fogyás, mind pedig a negatív vándorlási különbözet apasztotta a város lakosságának számát. A legutóbbi évtizedben a természetes fogyás tovább nőtt, de ismét pozitív lett a vándorlási különbözet alakulása, ez azonban nem tudta ellensúlyozni a magas halálozási és alacsony születési arányból következő népességvesztést. Összességében az új évezred kezdetén a város lakóinak száma kevesebb, mint az előző századfordulón.

A népesség megoszlása 2001-ben korcsoport szerint

0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44
786	1016	1117	1242	1231	1272	1164	1039	1280
45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-x
1487	1307	1183	1147	1008	933	827	362	386

Csongrádon jellemző a település népességének elöregedése, az aktív korú lakosság arányának csökkenése. Sokatmondó szám a 100 gyermekkorúra jutó öregkorúak száma. A megye városai közül Csongrádon a legnagyobb ez a mutatószám: 160. Csongrádon a teljes népességen belül az öregkorúak aránya jóval nagyobb, mint a gyermekkorúaké: 100 felnőtt korúra 42 öreg- és csak 26 gyermekkorú jut. Ez további elöregedést és fokozódó természetes fogyást jelez előre. Azonban a vándorlási folyamatok alakulásából arra lehet következtetni, hogy a városiasodás, a városokba történő vándorlás tartóssá válásával, lassú és enyhe népességnövekedés várható a megye városában, így Csongrádon is. Csongrádon a 15 éven aluli gyermekek száma 2919, ami az össznépesség 15,5%-a. Ez jobb arány, mint a szegedi 14,9%, de rosszabb, mint a másik két középvárosé, Makóé (16,2%) és Szentesé (16,5%). Érdekes azonban, hogy a gyermekkorúak aránya annak ellenére csak kevéssel átlag alatti a városban, hogy az időskorú férfiak és nők aránya Csongrádon jelentősen magasabb, mint a makói és szentesi arányoknál.

A lakosság *képzetségi színvonal* átlagos. Az alapfokú vagy annál alacsonyabb fokú végzettségűek és a felsőfokúak aránya a foglalkoztatottakra 49,7, ill. 9,1%, míg a középfokúak aránya 41,2%, nagyrészt szakmunkások. Az inaktívak és a munkanélküliek között feltehetően az alacsony végzettségűek aránya magasabb.

Az 50-es évek elején megkezdődött a társadalom átrendeződése. Amíg akkor csak a népesség 9,3%-a dolgozott az iparban és 45,1%-a a mezőgazdaságban, 1975-re a lakosság 46 %-a ipari munkásként, 26%-a a mezőgazdaságban dolgozott. Az utóbbi két évtizedben a népesség gazdasági aktivitás és nemek szerinti megoszlása az alábbi volt:

Év	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Inaktív kereső	Eltartott
1980	9992	n. a.	5090	7135
1990	8293	194	5649	5885
2001	6147	6707	1284	842

1989 után az üzemek túlnyomó többsége a rendszerváltás illetve a privatizáció következtében átalakult, egy részük meg is szűnt. A változás munkahelyek megszűnését is jelentette, ugyanakkor új cégek, elsősorban kft-k és egyéb társasági formák, ezzel együtt új iparágak jöttek létre. Az új cégek közül a legjelentősebb a bokrosi városrészben működő MASTERFOODS Magyarország Gyártó Kft. Az újonnan létrejött Ipari Park is több létrejött cégnek ad helyet. Legfőbb mezőgazdasági termények: búza, kukorica, napraforgó, burgonya és egyéb zöldségfélék, a gyümölcs és a szőlő. A városban és környékén jelentős mennyiségű termálfűző készlet található.

A város iparjában jelentős szerepet játszik a már említett Masterfoods Magyarország Kft, a különböző légtechnikai cégek, a FRIGOLUX Kft. és a kisebb vállalkozások.

A mezőgazdasági termelés korábbi magas színvonala a magángazdaságok létrejöttével kissé visszaesett, több gazdálkodó került kisebb–nagyobb válságba az utóbbi években. Az Európai Unió csatlakozással várható, hogy egy tervszerűbb és korszerűbb irányban fog újra fejlődni ez az ágazat, számolva a jelentős EU-s támogatásokkal is. A térségben elsősorban gabonát és takarmánynövényeket, cukorrépát és vetőmagokat termesztnek.

A város határába benyúló homokhátságon a hagyományos szőlő és gyümölcsstermesztés a jellemző. Legjellemzőbb borfajtáik a Cabernet, a Kékfrankos, a Zweigelt és a Kadarka. A város 1987-ben Rómában elnyerte a *Szőlő és a bor nemzetközi városa* címet. Az állattenyésztésben a sertés és baromfi a jellemző, kisebb mértékben még szarvasmarha tenyésztéssel is foglalkoznak.

A rendszerváltásig mintegy 8500 lakás épült a város bel-és külterületén. A 90-es évek elején az építési kedv visszaesett, de az utóbbi 5–6 évben ismét felerősödött. A társasházak lakásai túlnyomórészt összkomfortosak. A magánházak komfortfokozata meglehetősen változatos képet mutat, jól tükrözik a családok anyagi helyzetét, az egyre nagyobb vagyoni különbségeket. A város közműellátottsága megfelelő. A vezetékes ivóvízhálózat teljes körű, az egészséges ivóvízkészlet hosszú távon biztosított. 2002-ben elkészült az új nagykapacitású, zártrendszerű, a legkorszerűbb technikával működő szennyvíz tisztítómű, ezzel szinte egyidőben az egész városban megépült az új szennyvízhálózat, melyre a lakosság folyamatosan csatlakozhat. A vezetékes gázhálózat szintén 100%-os kiépítettségű. Az úthálózat közel 100%-a szilárd aszfalt burkolattal rendelkezik. Mintegy négy km hosszan kerékpárút is épült pályázati támogatással a város főútján, annak központjától a bokrosi útelágazásig, nyugati irányban. A 2000. évi nagy tiszai árvíz komolyan veszélyeztette a várost is emiatt 2001-től folyamatosan erősítették a tiszai védőműveket. Jelenleg folyik a töltés sétányá alakítása a városi szakaszon, valamint a közeljövőben a töltés tetején is kerékpárút létesül.

Csongrádon kiépült a város és térségének ellátását biztosító kiskereskedelmi hálózat, melynek jelentős része magántulajdonban van, újabban azonban két nemzetközi szintű élelmiszer diszkont lánc is betelepült egy–egy nagyobb kereskedelmi egységgel.

A város 7 óvodaegysége és 6 általános iskolája egy–egy központi igazgatóság alatt működik az utóbbi évek integrációs törekvéseinek köszönhetően. A három középiskola jelenleg megyei fenntartásban működik.

*Bokros*on működik a Masterfoods Kft., ezen kívül általános iskola, óvoda, könyvtár és művelődési intézmény is szolgálja az ottani lakosokat. Régi vágya teljesült az ott lakó hívőknek, amikor 2001-ben átadásra került a vadonatúj katolikus templom. A kilencvenes években kiépült a vezetékes gáz, 2003-ban pedig a szennyvízelvezető rendszer, ezzel a csongrádi tisztítóműhöz való csatlakozás is megvalósult. 2004. őszén adták át a városrészt elkerülő út, mely a nagyszabású ipari fejlesztés következtében megnövekedett kamionforgalom elterelését szolgálja. Szintén 2004-ben adták át az általános iskola tornatermét, mely sok évtizedes hiányt pótol.

2.3. A település helyzetének elemzése

A város közművelődését alapvetően az önkormányzat által fenntartott Művelődési Központ szervezi. Épülete eredetileg a Magyar Király szálloda volt. Dísztermét 1998-ban újítták fel önkormányzati támogatás, illetve magán adakozók jóvoltából. Telephelyként szervezeti része a Városi Galéria és telephelyként a bokrosi művelődési ház, valamint az ALFÖLD Néptáncegyüttes székháza.

Ezenkívül a 2002-ben átadott új épületében a Csemegi Károly Könyvtár és Információs Központ ill. bokrosi fiókkönyvtára, a megyei önkormányzat fenntartásában működő Levéltár és a Tari László Múzeum, valamint a vállalkozásban üzemelő Uránia Filmszínház is végez közművelődési ill. kulturális tevékenységet.

Meg kell említenünk az intézmények között a ma már nemzetközi hírnévnek örvendő Csongrádi Alkotóházat, a Gróf Széchenyi István Általános Iskola helytörténeti gyűjteményét is. Nevezetes Művészeti és kulturális események a képzőművészeti kiállítások, a komolyzenei hangversenyek, a képzőművészeti alkotótáborok. Nemzetközi hírnévnek örvend a Művelődési Központ fenntartásában működő, Kiváló Együttes címmel rendelkező, 30 éve alakult, Arany-minősítésű Alföld Néptáncegyüttes és a Fesztiválzenekari címmel rendelkező Csongrádi Fúvószenekar.

Csongrádon élt és alkotott Dr. Piroska János festőművész, akit akvarelljei, tájképei és csendéletei tettek híressé és aki a 30-as években a város polgármestereként jelentős, a város mai arculatát is meghatározó építő munkát végzett. Állandó emlékkiállítás a Város Galériában (Kossuth tér 9.) látható.

Csongrád mai képzőművészeti életének is vannak kiemelkedő reprezentánsai: Dudás Sándor, Lantos Györgyi, Máté István és Tóth Béla szobrászművészek mellé csatlakozott újabban Balla Attila festőművész is. Rajtuk kívül alkotó pedagógusok, amatőr képzőművészek is szép számmal dolgoznak a településen.

Itt kell említést tennünk a magánkezdeményezéssel létrejött Irodalmi Műhelyről is, melyben elsősorban helyi amatőr írók költők dolgoznak, alkotnak együtt. Írásaik az Alföld Kulturális és Sport Egyesület gondozásában havonta megjelenő Föveny című irodalmi folyóiratban, és az évente kiadott Üzenet társainak című antológiában teszik közzé. A helyi kulturális életben jelentős szerepe van még a Városi Kamarakórusnak és a Csongrádi Színtársulatnak is.

Jelentős változás következett be az utóbbi években a médiumok terén: 2003 nyara óta kéthetente jelenik meg a *Csongrád és térsége* c. újság mely Csongrádon kívül a környékbéli települések lapja is, így Csanytelek, Felgyő, és Tömörkény hírei, eseményei is itt jelennek meg, a lakosság részére ingyenesen. Magánkézben működik és tájékoztatja a lakosságot a Város Televízió – 2003 óta sugárzási joggal –, naponta önálló műsorral, valamint napi négy órában a Csongrád Rádió.

A városközpontban található Tari László Múzeum az Ellés-parti monostor feltárt emlékeit, a Széchenyi Iskola helytörténeti gyűjteménye a város és környéke néprajzi emlékeit mutatja be. A Városházával egybeépült Városi Galériában állandó és időszakos képzőművészeti kiállítások láthatók.

Az általános és középiskolák elsősorban saját diákjaiknak szerveznek tanórán kívüli eseményeket (kiállítások, nyári táborok, egészségnapok...).

A lakosság közművelődési igényeinek kielégítésére tehát széles intézményrendszer áll rendelkezésére, de középpontjában a Művelődési Központ és Városi Galéria áll.

3. AZ ÖNKORMÁNYZAT KÖZMŰVELŐDÉSI FELADATELLÁTÁSA

3.1. Az önkormányzat kulturális-közművelődési stratégiája

3.1.1. Településfejlesztési koncepció, gazdasági program kulturális aspektusai

Az önkormányzat képviselő-testülete 259/2003. (XI. 21.) Ökt. számú határozatával fogadta el a MONT-TEAMPANNON Kft. által készített településfejlesztési koncepciót. A 232 oldalas dokumentum 2., *Általános helyzetelemzés* c. fejezetében a kulturális szféra átfogó elemzése nem jelenik meg, helyette *Szellemi örökség* alcímmel szónak a város kultúrájáról. Ez kevésbé elemző, mint inkább egy leíró, adatbázis-szerű felsorolás. Ettől teljesen elkülönülten jelenik meg az intézmény neve. A dokumentum összességében inkább nevezhető városrendezési tervnek (véltetően annak is szánták), hiszen nevével ellentétben nem tartalmazza a település átfogó fejlesztését, amelynek szerves része lenne a kulturális szféra koncepcionálása.

A 2007–2010. évekre szóló gazdasági és munkaprogram c. anyagot 2007. április 20-i ülésén tárgyalta a képviselő-testület, és fogadta el a 84/2006. (IV. 20.) Ökt. sz. határozatával. (A határozatszámában szereplő 2006 vélhetően gépelési hiba, de az önkormányzat honlapján is így szerepel*. A helyes szám 2007.) Határozatában kimondta, hogy az éves önkormányzati költségvetések összeállításakor a gazdasági- és munkaprogramban megfogalmazott feladatok kapjanak prioritást, ill. az időarányos végrehajtásról az éves önkormányzati költségvetések végrehajtásáról szóló beszámolóokban kell tájékoztatni a testületet.

A 20 oldalas dokumentum 12 fejezete közül a VII. címe: *Kultúra – turisztika, fejlesztések*. E másfél oldalnyi rész mintegy fele közvetlenül kulturális fejlesztésekről szól. Ezen belül említik a Művelődési Központ felújításának II. ütemét, az Ifjúsági Ház (IH) vállalkozásban való működtetését, a szabadtéri lehetőségek fejlesztését stb. Általában a fogalmazás inkább vélhető egyfajta ötletthalmaznak, mint egzakt tervezési projekteknek. Bizonytalan és tisztázatlan több megállapítás, hiszen pl. az IH vállalkozási felfogása nincs kifejtve és indokolva.

A szöveges részt követő projekt-felsorolásban a IV/1. sz. alatt a *Közművelődési, kulturális célú intézmények fejlesztési programja* van. Itt kell megjegyezni, hogy a dokumentumban keveredik az intézmény ill. az épület tartalma. Az IH ugyanis már sok éve nem intézmény, mert megszüntették, hanem ezen a néven szereplő épület.

Ennél azonban aggályosabb az a mondat, amely szerint „*az ingatlanokat lehetőség szerint ki kell vonni az önkormányzati intézményrendszerből – és vállalkozói, befektetői részvétellel – az alapfunkciót igény szerinti funkcióval kiegészítve kell átépíteni, a hozzá kapcsolódó szolgáltatási kapacitás kialakításával*”. A mondat veszélyeket rejt a közművelődési feladatellátás szempontjából. Az ingatlan és a szervezet ilyenét szétválasztása alig értelmezhető, hiszen intézmény csak épületben működhet, s ha azt kivonják, azaz intézmény kivonásával, vagyis költségvetési intézményként való megszűnésével jár. Ha ez a látens cél, akkor annak részletes indoklásával is rendelkezni kell.

* http://www.esongrad.hu/hun/hatarozatok/2007.aprilis_20.doc

Másik ellentmondás, hogy az IH felújítása VI/2. sz. projektként szerepel a *Sport, szabadidő, rekreáció* c. fejezetben is. Ebből következően nem lehet eldönteni, milyen funkcióra szánja az önkormányzat az épületet.

Összességében a dokumentum a közművelődés vonatkozásában pontatlanságokat és nyitott kétértelműségeket tartalmaz, amelyek nem segítik a perspektivikus tisztánlátást.

3.1.2. *Közművelődési koncepció*

Az önkormányzat általános kulturális koncepcióval nem, de 2000 óta közművelődési koncepcióval rendelkezik. Elfogadása – helyesen – megelőzte a közművelődési rendelet megalkotását. Az 5/2000. (I. 28.) Ökt. sz. határozattal elfogadott 19 oldalas dokumentum XI. fejezetben tárgyalja a feladatokat. A szándék pozitívuma mellett az alábbiak fogalmazhatók meg:

- Kitapintható itt is közművelődés fogalmi tisztázatlansága, hiszen a könyvtár itt is ebben az értelmezésben szerepel. Egyáltalán: a készítők nem tudták eldönteni, hogy a közművelődési *intézmény* vagy a *tevékenység* koncepcióját készítsék el. Előbbi csak egy van, utóbbit sok–sok szervezet végez(het). Ebben az anyagban tehát – két évvel a kulturális törvény életbe lépése után, amely a tevékenységet pontosan definiálta* – már nem lehet a könyvtár funkcionális munkájáról itt írni. Kivéve persze, ha *kulturális* koncepciót akartak. E fogalmak pontatlan használata miatt ismétlődnek a különböző anyagokban újra és újra a félreértések.
- A Művelődési Központ kötelező feladatai a szaktörvény általános szövegének megisméltése, s a konkrétan nevezett feladatok listája is többségében általános szöveg.
- Az anyag gerince a Művelődési Központ infrastrukturális fejlesztése. Általában értékek helyett tárgyi kérdésekről van szó.
- Az egyéb szervezetek csak tevékenységük leltárszerű, leíró felsorolással jelennek meg a dokumentumban.
- A koncepció kulcsa a VIII. fejezet, ahol 6 prioritást sorolnak:
 1. *A meglévő intézményrendszer fenntartása, továbbfejlesztése.* Ez zömében fizikai fejlesztéseket jelent.
 2. *Ifjúsági korosztályi igények felkeltése és kielégítése.* Olyan óhajokat fogalmaznak meg, amelyhez nincs rendelve se határidő, s e felelős, se konkrét elképzelés (pl. „a feltételek megteremtése”).
 3. *A város civil társadalmának segítése, pályázataikhoz önrész biztosítása.* Utóbbi vélhetően már megfogalmazásakor csak óhaj maradhatott, hisz ma is pályázniuk kell elemi működési létezésükre.
 4. *Hagyományőrzés, hagyományápolás.* Szép, általános szándékok és tervek felsorolását tartalmazza.
 5. *Térségi szerepvállalás erősítése, tudatosítása.* Korát megelőző nemes szándék, ám ehhez sincs rendelve semmilyen eszköz, így ez a mai napig is ritka és esetleges szakmai együttműködésben jelenik meg.
 6. *Környezeti kultúra.* Hiteles szöveg – eszköztelenül.

* *Közművelődési tevékenység:* a polgárok iskolán kívüli, öntevékeny, önművelő, megismerő, kultúraelsajátító, művelődő és alkotó célú cselekvése, amely jellemzően együttműködésben, közösségekben valósul meg.

Összességében az jelentheti a koncepció elkészültének jelentőségét, hogy abban az időszakban ráirányította a figyelmet a helyi kultúra problémáira. Ezen kívül inkább vágyak és szándékok gyűjteménye a dokumentum. Mivel 5 évre szólóan tervezték, időszerűnek látszik felújítani. Különösen azért, mert a vizsgálat időszakában újra forró téma lett a Művelődési Központ szervezeti formájának megváltoztatása.

3.1.3. *Helyi közművelődési rendelet*

A helyi közművelődési feladatok ellátásáról a 23/2004. /VI. 30./ Ökt. rendeletével módosított 1/2000. (II. 9.) Ökt. sz. rendelet* szól. Főbb megállapításaink a következők:

- Az általános rendelkezésekről szóló 1. §, valamint a célokról szóló 3. § tökéletes elvi alapvetés egy felelős önkormányzattól.
- A közművelődési feladatok ellátásának alapelvei és formáiról szóló 4. § 6 bekezdésben sorolja normáit. Az (1) és (2) bekezdés – a használói jogokról ill. a világnézeti és politika semlegességről szóló tartalma miatt inkább való az általános rendelkezések közé.
- Az 5. §
 - (4) bekezdése egyszerre mond kevesebbet és többet a szükséges és lehetséges feladatoknál. Kevesebbet azért, mert az itt soroltak zömmel a kulturális alaptörvény szövegének egyszerű, helyi adaptáció nélküli átvétele. Többet pedig azért, mert közművelődési rendeletben nem lehet más ágazatról rendelkezni: a nyilvános könyvtári ellátásról szóló (i) pont tehát jogtalanul szerepel itt (különösen mint közművelődési feladat), mint ahogy a műemlékek szakszerű védelméről ill. a régészeti lelőhelyekről szóló (l) ill. (k) pontok sem szerepelhetnek itt. Mindhárom közigazgatásilag és szakmailag is más ágazat, továbbá rendeletet csak arról lehet alkotni, amire jogszabály felhatalmaz. Márpedig a kulturális törvény csak a közművelődési feladatok ellátására adott rendeletalkotási jogot, a könyvtári feladatokra nem.
 - Dicséretes a (6) bekezdés kötelezettségvállalása. Csak épp' a „*meglévő intézményrendszer fenntartását, illetve továbbfejlesztését*” célzó szándék nincs összhangban a gazdasági és munkaprogram korábban jelzett terveivel. Tekintettel arra, hogy erről rendelet szól, s annak határozat nem mondhat ellent, a munkaprogramot kellene a rendelethez igazítani. Pedig utóbbi készült később, elkészültekor a R. szövege már létezett.
- A 6. § ismét ellátási formákról szól.
 - Célszerű lenne a két azonos című fejezett összevonni és összehangolni.
 - Ki kell venni a (3) bekezdésből a Könyvtárat és a művészeti szakfeladaton nyilvántartott Alkotóházat is, hiszen egyik sem közművelődési intézmény (ld. fenti érvelésünket).
 - A (2) bekezdés a művelődési bizottság által összeállított szempontrendszer alapján kötelezi az intézményt a munkaterv elkészítésére. Ilyen *szempontrendszer azonban nincs*: a bizottságnak végre kellene hajtani a rendelet rá vonatkozó részét! Az pedig végképp érthetetlen, hogy ha a

* Ld. http://www.csongrad.hu/hun/helyirendelet/rendeletek/01_2000.htm

könyvtárat és az alkotóházat is idesorolják, a munkatervi kötelezettség rájuk miért nem vonatkozik.

- A 7. § a közművelődési megállapodások szabályait tartalmazza. Mivel e lehetőség már szerepel a 4. § (3) bekezdésében, itt is célszerű az azonos tartalmakat egy fejezetbe összevonni.
- A 8. § olyan kapcsolattartási általánosságot sorol, hogy akár el is hagyhat a rendeletből, ugyanis semmilyen konzekvenciával nem bír.
- A 9. § véleményezési jogról szóló (2) bekezdése ellentmond a 6. § (2) bekezdésben írott döntési jognak. Eldöntendő, melyik az érvényes. Az SZMSZ és e § (1) bekezdése szerint minden jog a képviselő-testületé, de akkor egy rendeleten belül nem lehet ekkora ellentmondás.
- A 10. és a 11. §-okban egyaránt szólnak a pályázati önrész biztosításáról. Ezeket is össze kellene vonni.
- A 12. § olyan tartalmakat ismétel meg, amelyek magasabb jogszabályban már tételesen szerepelnek. Ezek itteni (és alkalmasint máshol történő) ismétlése fölösleges.
- A 13. § korrekten szól a díjmentes és díjköteles tevékenységek értelmezéséről.
- Az 1. melléklet a közművelődési megállapodás tartalmát és szempontjait rögzíti körültekintően.

Összességében elmondható, hogy a rendelet alapvetően teljesíti jogi és szakmai funkcióját. Az általános feladatok helyi adaptációja, a korábban sorolt szövegek összefésülése, harmonizációja és a jogi korrekciók azonban szükségesek ahhoz, hogy igazán hatékony, stratégiaileg is támpontot adó rendelet lehessen.

3.1.4. Nemzetközi, regionális, megyei kapcsolatok; kistérségi feladatellátás – feladatvállalás

Csongrád 1989-ben *Raisio* finn várossal kötött testvérvárosi megállapodást, 2002-ben a szerbiai *Becse* községgel, 2003-ban a dél-franciaországi *L'Aurence et Glane* Développement (AGD) településszövetséggel jött létre együttműködési megállapodás, amelynek alapján *Couzeix* város is Csongrád testvérvárosává vált. Majd 2004-ben a lengyelországi *Belchatow* várossal kötöttek megállapodást.

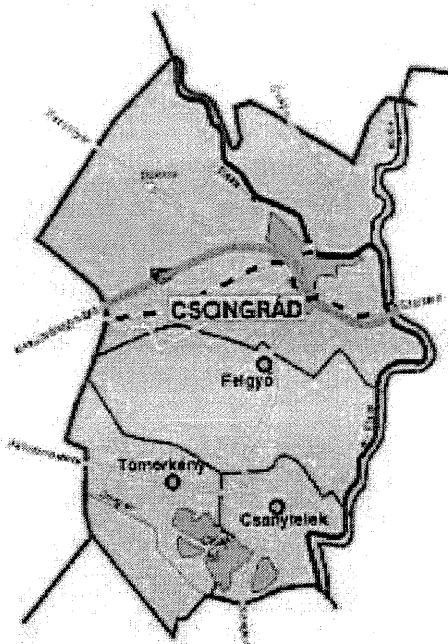
A város térségi kapcsolatrendszere, a regionális kapcsolatrendszerhez hasonlóan több rétegből tevődik össze, melyek részben egymásba ágyazottak, részben egymást keresztező-átmetsző rendszerek:

- Csongrádi statisztikai kistérség, amelynek tagjai Csongrádon kívül: Felgyő, Tömörkény, Csanytelek.
- Természetes vonzerő alapján Csongrádhoz vonzódó települések a statisztikai kistérség településein kívül Jász-Nagykun-Szolnok megyéhez tartozó Csépa, Szelevény, Tizzasas községek.
- Turisztikai kistérségi együttműködési megállapodás, amely a Dél-Alföld kiemelkedő turisztikai attrakcióinak közös idegenforgalmi kínálatá szervezése érdekében jött létre (Bugac – Ópusztaszer – Csongrád).
- A térség igen sűrű városhálózata csomópontjai közötti elkerülhetetlen együttműködés, amely az egymással határos, részben azonos érdekek miatt

együttműködő városokból áll (Csongrád, Szentes – illetve kisebb intenzitással Kiskunfélegyháza, Makó, Hódmezővásárhely).

A szomszédos városok közül a 12 km-re fekvő Szentessel szükségszerűen szorosabb a kapcsolat. Ez együttműködés jellegű és verseny jellegű elemeket egyaránt tartalmaz. Szentes – nagyobb város lévén – szinte minden vonatkozásban többletkínálattal rendelkezik, de a foglalkoztatással és az oktatással–képzéssel összefüggő mozgások kétirányúak. A csongrádi Körös–toroki strand tömeges vonzereje a Csongrád irányú mozgások számbeli fölényét valószínűsíti. A strand várostól való távoli fekvése és a strand szentesi látogatóinak fogyasztási szokásai és lehetőségei miatt a város ennek pozitív hatásait alig, negatív hatását: (a városközpontot terhelő nyári forgalmat) viszont annál inkább érezhette.

Csongrád kistérségi kapcsolatrendszere a jelenlegi statisztikai kistérség településeivel történelmi gyökerű és tudatilag is rögzült: Tömörkény és Felgyő – Bokroshoz hasonlóan tanyaközpontokból szerveződött falvak, Csanytelek a XVIII-XIX. században telepített község.

A három település lakossága egy közös útvonalon éri el Csongrádot, ami az infrastrukturális fejlesztések szempontjából igen kedvező adottság.

A Csongrád és Térsége Területfejlesztési Önkormányzati Társulás 1996-ban a kistérségi területfejlesztési feladatok hatékony ellátása érdekében jött létre és működött a csongrádi kistérséget alkotó négy település összefogásával. 2005. március 29-én létrehozták a Csongrádi Kistérség Többcélú Társulását, amely – ahogyan neve is mutatja – a területfejlesztési feladatokon kívül egyéb, a közszolgáltatás minőségének javítását célzó feladatok ellátását határozta meg. A Társulás jelenleg 4 főt foglalkoztat. 2007. augusztus 1-től működik – csongrádi központtal – a Csongrádi Kistérség Egyesített Alapfokú Oktatási Intézménye többcélú közös igazgatású közoktatási intézmény. Az intézmény 8 általános iskolát foglal magába. Csongrádon 5, Csanyteleken, Felgyőn, Tömörkényen 1–1 általános iskola működik. Minden általános iskola az intézmény tagintézményeként folytatja oktató-nevelő munkáját. Minden tagintézmény sok évre (néhol 100 év) visszanyúló hagyományokkal rendelkezik, melyekre építeni érdemes és kötelező.

A Társulás feladatai között ugyan szerepel a közművelődés is, de ez a mai napig nem jelentett többet, mint a Művelődési Központ praktikus alkalmi kapcsolatai. Talán ez évtől lehet változás, hiszen a dél-alföldi régió 10 nyertes pályázója közül egyedül a csongrádi Társulás nyerte el a maximális 450 E Ft-ot a KÖZKINCS-kerekasztal működtetésére.

3.2. Az önkormányzat közművelődési igazgatása

3.2.1. *Önkormányzati Szervezeti és Működési Szabályzat**

A dokumentumot a 6/2007. (III. 28.) Ökt. rendelettel fogadta el a képviselő-testület. A 2. sz. mellékletben sorolják (a kulturális alaptörvényből átvéve) a kötelező önkormányzati közművelődési feladatokat. Ennek ellenére e tény örvendetes. Itt is szerepel viszont – helytelenül – a nyilvános könyvtári ellátás biztosítása mint közművelődési feladat. Ezért e fejezet utolsó 9 bekezdését javasoljuk *Nyilvános könyvtári ellátás* címmel elkülöníteni.

Ellentmondás van azonban e fejezet feladatai és a *Nem kötelező feladatok* egyes pontjai között. Utóbbiba sorolták ugyanis többek között ilyeneket:

- a város igényeinek megfelelő komoly- és könnyűműfajú rendezvények szervezése, lebonyolítása,
- gyermekműsorok, programok szervezése, lebonyolítása,
- ifjúsági rendezvények, vetélkedők szervezése, lebonyolítása,
- szakkörök, klubok, művészeti csoportok működtetése,
- előadói, szerzői estek szervezése, lebonyolítása,
- képzőművészeti kiállítások, tárlatvezetések szervezése, lebonyolítása,
- művészeti konferenciák, művészetalálkozók szervezése,
- közösségi szintér biztosítása az önszerveződő közösségek számára,

Ezek mind a korábban kötelezőként felsorolt feladatok megjelenési formái, a kettő csak együtt lehet, ezért ha ezek nem kötelezőek, akkor az összes közművelődési tevékenységi forma nem kötelező. Ez szakmailag olyan paradoxon, amit fel kell oldani. Erre a legegyszerűbb megoldás ezek kivétele az anyagból.

3.2.2. *A választott testületek, tisztségviselők munkája, szakterületi határozatok*

Hatáskörök

- Az SZMSZ 29. §-a rendelkezik a bizottságokról. E szerint a 6 bizottság egyikeként működik egy 5 fős **Művelődési és Sportbizottság**, amelyben a három képviselő mellett két külsős szakember is tag. A 10. sz. melléklet szerint a bizottság egyetlen érdemi jogosítvánnyal rendelkezik, nevezetesen „*hozzájárul a közművelődési intézmény használatában lévő ingatlan vagy jelentős része tartós bérbe adásához, vagy tulajdonjog korlátozásához*”, ezen kívül **semmilyen döntési kompetenciája nincs**. Ilyen mértékű korlátozás ekkora településen túlzottnak tűnik. Ebből következően *minden közművelődést érintő döntés a képviselő-testület kompetenciája*.

* Ld. http://www.csongrad.hu/hun/helyirendelet/rendeletek/6_2007.doc

- Függelékben olvashatók a polgármesterre átruházott feladatok és hatáskörök. A 8. bekezdés így szól: „*Jóváhagyja az önkormányzati intézmények ill. gazdasági társaságai szervezeti és működési szabályzatát.*” E nagy horderejű dokumentum jóváhagyását indokolt lenne képviselő-testületi, de legalább szakbizottsági kompetenciába sorolni.
- Az alpolgármesterre nincs külön megfogalmazva hatásköri lista.
- A jegyző hatáskörénél nincs külön közművelődési kompetencia megfogalmazva.

Képviselő-testületi határozatok

2005:

- 3/2005. (I. 28.): a képviselő-testület elfogadta a Művelődési és Sportbizottság beszámolóját és köszönetét fejezte ki.
- 28/2005. (II. 18.): hatályon kívülre helyezte egy 2004. évi határozatát, amely a Művelődési Központot anyagi ösztönző rendszer kidolgozására kötelezte.
- 55/2005. (III. 18.): döntöttek a közművelődési érdekeltségnövelő támogatás pályázatának beadásáról és a 800 E Ft önrészről. A határozat azonban így folytatódik: „*Amennyiben a központi támogatás mértéke kevesebb, mint az igényelt összeg, az önrész is arányosan csökken.*” Ez a rendelkezés ellentmond a helyi önkormányzatok könyvtári és közművelődési érdekeltségnövelő támogatásáról szóló 4/2004. (II. 20.) NKÖM rendelet mellékletében lévő pályázói nyilatkozatnak, amely így szól: „*Büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy: A közművelődési feladatellátásomban közreműködő alábbi közművelődési intézmény(ek), közösségi színtér(ek) technikai, műszaki eszközállományának, berendezési tárgyainak gyarapítására idén, az Önkormányzat saját forrásból az alábbi összegek ráfordítását tervezi: ...*” Tehát nincs mód az önrész csökkentésére. Ráadásul illogikus is a kitétel, hiszen itt nincs igényelhető összeg.
- 230/2005. (IX. 23.): az önkormányzat Közművelődését-díjat adományozott Kovács Attilának, a városi fúvószenekar vezetőjének, valamint Bálint Gyula újságírónak.
- 236/2005. (X. 21.): a képviselő-testület megtárgyalta *A fiatalok kulturált szórakozási lehetőségei Csongrád városban* című előterjesztést és többek között a következő döntéseket hozta:
 1. Kéri a polgármestert, hogy az elkészült tervek alapján minél előbb valósuljon meg az Ifjúsági Ház többcélú ifjúsági közösségi térként való hasznosítása.
 2. Ugyancsak az elkészült előzetes tervek alapján valósuljon meg a Művelődési Központ épületének teljes felújítása, előtereinek átalakítása, az udvar kerthelyiséggé, szabadtéri programok lebonyolítására alkalmassá tétele. (Mindkét esetben a pályázati lehetőségek függvényében.)
 3. Vizsgálják meg a könyvtár pincéjében egy ifjúsági klub kialakításának lehetőségét, annak anyagi szükségletét.

A három határozatból az utolsó valósult meg: jó hangulatú ifjúsági klub működik immár a könyvtár pincéjében. Az azonban nem derül ki, hogy miért a könyvtárban kell annak lenni, s nem a művelődési központban, ahol szintén jó hangulati pincehelyiség van.
- 294/2005. (XII. 16.): „Csongrád Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a Művelődési Központ és Városi Galéria 2005. évi munkaterve végrehajtásáról és a

2006. évi feladatokról szóló tájékoztatót elfogadja. **A Képviselő-testület elismeri a Művelődési Központ és Városi Galéria dolgozói munkáját.**”

2006:

- 57/2006. (III. 24.): döntöttek a közművelődési érdekeltségnövelő pályázat beadásáról és a 800 E Ft önrészről. Az előző évhez képest ez már jogszerű döntés, mert nincs szűkítő értelmezés.
- 152/2006. (VI. 30.): elfogadták a *közművelődési* intézmények nyári nyitvatartási rendjéről szóló beszámolót. Itt is megjelenik a fogalmi zavar, mert a *könyvtárat* is e körbe értik.
- 196/2006. (IX. 15.): döntöttek a Művelődési Központ felújítására vonatkozó pályázat beadásáról és az 55.931 eurónak megfelelő önerő biztosításáról.
- 229/2006. (XI. 24.): felkéri a polgármestert, hogy gondoskodjon az Ifjúsági Ház hasznosítási döntés-előkészítő anyag előterjesztéséről. Határidő: december 15. (A december 15-i testületi ülésen egyébként ilyen témájú határozat nem született.)

2007:

- 11/2007. (I. 19.): itt tárgyalták az előbbi előkészítő anyagot, amely szerint vállalkozói hasznosításra írnak ki pályázatot. A határozat tulajdonképpen nyitott tartalmat tesz lehetővé, vagyis nem köti közművelődési feltételhez. Fontos lépés az épület történetében, amely alapvetően az ifjúság kulturális ellátására épült.
- 122/2007. (V. 18.): döntöttek arról, hogy az ALFÖLD Néptáncegyüttes székházának felújítására pályázatot adnak be a KÖZKINCS-III. témában. Önrészként biztosítanak 840.599.- Ft-ot, egyúttal nyilatkoznak a 10 éven át tartó funkciómegőrzésről.
- 151/2007. (VI. 22.): Elvonja a Művelődési Központtól az IH épületét mint telephelyet, az önkormányzathoz teszi át és bérbe adja az épületet.
- 216/2007. (IX. 28.): **a testület Közművelődésért-díjat adományoz Kovács Lászlónénak, a Művelődési Központ igazgatójának és Dr. Szűcs Juditnak, a Tari László Múzeum igazgatójának.**
- 242/2007. (X. 26.): Egy hónap sem telt el, s a testület Kovács Lászlóné igazgató közalkalmazotti jogviszonyát 2007. november 1-vel kezdődő felmentési idővel 2008. június 30. napjával megszünteti, egyúttal 2008. február 29. napjával magasabb vezetői megbízását visszavonja. A munkavégzés alóli mentesítés kezdete: 2008. március 1. Mindennek az volt a kiváltó oka, hogy Kovács Lászlóné – eleget téve a kjt.-ben előírt kötelezettségének – bejelentette munkáltatójának, hogy öregségi nyugdíj jogosultságot szerzett.

A képviselő-testület tehát alapvetően a legfontosabb praktikus ügyek mentén foglalkozott a közművelődéssel: pályázatok, beruházások. Egyetlen tartalmi eset volt, amikor 2005-ben az intézmény beszámolóját és munkatervét tárgyalták.

A Művelődési és Sportbizottság közművelődési munkája:

A kapott határozatok alapján az alábbi döntési típusok állapíthatók meg:

- Alapvetően végzi a képviselő-testületi anyagok elővéleményezését, köztük értelemszerűen azokat is, amelyeket fentebb a képviselő-testületi határozatok között soroltunk.
- Ezeken kívül elfogadta a 7 éves továbbképzési tervet és a tárgyévi beiskolázási terveket. Ezek a döntések ellentmondanak az SZMSZ-nek, hiszen abban nincs semmilyen döntési jog adva a Bizottságnak (más ágazatokra se). A rá átruházott

feladat- és hatáskörök között sorolt „*ellátja a közművelődési ... tevékenységekkel kapcsolatos ellenőrzési feladatokat*” kifejezés erre nem hatalmazza fel. Ha az önkormányzat valódi jogosítványokat szán a Bizottságnak, akkor a megfelelő jogszabályi hivatkozásokkal együtt tételes felsorolással fogalmazza azt meg. A beiskolázási tervek elfogadására viszont senki nem hatalmazhatta fel a Bizottságot, mert azokat nem is kell elfogadtatni senkivel.

A bizottsági jegyzőkönyvek három jogi ill. formai hiányosságot jeleznek:

- A szavazások döntő többségét nem öntötték határozati formába, csak a számszerű arányok közlésével továbbították a „döntést”. Ezt tették fontos, eldöntendő helyzetekben is. Márpedig az SZMSZ világosan kimondja, hogy a bizottságok működésére és a jegyzőkönyvek vezetésére a képviselő-testületre érvényes szabályok vonatkoznak. Tehát sorszámozott határozati formában kell a Bizottság bármilyen álláspontját definiálni. Ennek hiányában nehéz rendszerezni és visszakeresni a korábbi döntéseket.
- A jegyzőkönyvekből hiányzik a határozatképesség megállapítása. Ez akár a döntés legitimitását is megkérdőjelezheti.
- Szintén hiányzik a napirend szavazással történő elfogadtatása és a jegyzőkönyv elején történő együttes felsorolása. Hiánya a többoldalas jegyzőkönyvek bogarászására kényszeríti az olvasót.

Összességében az állapítható meg, hogy a szakszerű közigazgatási bürokrácia hiánya mellett a Bizottság munkájában kevésbé a kezdeményezés, mint inkább a „követő” tevékenység dominál. Az ágazattal szemben azonban segítő és támogató.

3.2.3. A kulturális-közművelődési terület jogi, igazgatási környezete

Alapító okirat

- Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (Áht.) 88. (3) bekezdése-**mindössze 8 pontban** határozza meg, mit kell tartalmazni az alapító okiratnak. Ezek szerint tartalmaznia kell **1.** a költségvetési szerv nevét, **2.** székhelyét, **3.** állami feladatként ellátandó alaptevékenységét, **4.** gazdálkodási jogkörét, **5.** felügyeleti szervét, **6.** az alapító szerv nevét, **7.** a költségvetési szerv vezetőjének kinevezési rendjét, **8.** az ellátható vállalkozási tevékenység körét és mértékét. Ehhez képest a Művelődési Központ 236/2003. (X. 17.) Ökt. sz. határozattal elfogadott alapító okirata - amelyet 2007. október 26-i dátummal hitelesített a jegyző - 20 pontból áll. Köztük olyanokkal, amelyek egyrészt nem mondanak semmi érdemről, másrészt magasabb jogszabályok egyébként is rendelkeznek róla, vagy olyanok, amelyeket elégséges lenne az intézmény SZMSZ-ében rögzíteni.
- Az 1. pontban csak a név szerepelhet, tehát a költségvetési törzsszám nem.
- A 3. pontban az IH még telephelyként szerepel, pedig a képviselő-testület 151/2007. (VI. 22.) Ökt. sz. határozatával *arról rendelkezett, hogy elvonja a Művelődési Központtól az IH épületét mint telephelyet és az önkormányzathoz teszi át és bérbe adja az épületet.*
- A 4. pont, „*Az intézmény szervezete*” alig értelmezhető kérdés, ráadásul az 5. pont ad jogilag korrekt meghatározást, ezért e pont elhagyható.

- A 9. pontban a kinevezési kompetencia fogalmazandó csak meg, a többi fölösleges, mert a 150/1992. Korm. rendelet. erről rendelkezik.
- A 10. pont elhagyható, mert ezt az Áht. nem kéri és elégséges az SZMSZ-ben megfogalmazni. Egyébként sem elég ez a TEÁOR jel, hiszen még több tevékenységet is fel lehetne itt sorolni, pl. a 804200 - *Máshova nem sorolt felnőtt- és egyéb oktatás*, vagy: 927200 - *Máshova nem sorolható egyéb szabadidős tevékenység*. Egyet kiválasztani úgy, hogy nem is kötelező, fölösleges. Az SZJ és TEÁOR listák használata itt azért nem javallott, mert gyakorta változhatnak, s köztük több, a tevékenységünket átfedő ill. rokonszám van, miközben egyik sem fedi le pontosan a művelődési házak tevékenységét.
- A 11. pontban az állami feladatként ellátandó alaptevékenységet sorolják, s ehhez átveszik a kulturális törvény általános szövegét, ami jogforrás jelölése nélkül kevés, szakmailag meg általános. Helyette jelöljük meg ellátandó tevékenységként a kulturális törvény 76. § (2) bekezdésben sorolt kötelező önkormányzati közművelődési feladatokat az alábbi módon: „*A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 76. § (2) bekezdésében sorolt feladatok ellátása.*” Ez a megoldás abszolút szakszerű, s vélhetően tartós jogforrásként szolgál. Mindezt jól egészítheti ki a részletező SZJ lista az SZMSZ-ben, a kettő együtt pontos képet fog adni az intézmény tevékenységszerkezetéről. Kiegészítésként javasoljuk a gyakorta látott megoldást, bár ez nem tevékenységről, hanem *költségnemről* szól. Forrása a Pénzügyminisztérium tájékoztatója (lásd: www.p-m.hu Segédletek, adatlapok / Költségvetés). Ez a dokumentum az intézmény költségkiadásait sorolja *szakfeladatok szerint*, s ennek 4. ill. 5. mellékletében található ágazati szakfeladatunk száma és neve: *92181-5 Művelődési központok, házak tevékenysége*. * Minden közművelődési intézmény költségvetése ebbe a szakfeladat-számba sorolódik, ez a szám megtalálható évek óta valamennyi kinevezési és átsorolási okmányunkon, s mint ilyen, láthatóan időtálló szempont ez is. A két javaslat külön-külön is helytálló, ám együttes használata egész biztosan pontosan definiálja az intézményt.
- A 12. pontban értelmetlen leszűkíteni a működési területet a városra, hiszen már a mai gyakorlatban is jelennek meg országos és nemzetközi kapcsolatok. Ez a pont is elhagyható.
- A 14. pontban szakmai önállóságot definiálni azért értelmetlen, mert ez önálló jogi személynél evidencia. Ez a pont fölösleges.
- Nem tudni, miért kellett két pontba (16. és 17.) szedni a gazdálkodási mód megállapítását, miközben arra tökéletesen elegendő lett volna az Áht. rövid meghatározása egy pontban: „*Részen önálló gazdálkodó, teljes jogkörrel rendelkezve a rovatok felett*”. S hogy ki a lebonyolító, az SZMSZ-be való kérdés.
- A 18. és 19. pontok egyáltalán nem szükségesek itt, elhagyhatóak, egyébként is evidenciák.

Összességében az állapítható meg, hogy az alapító okirat alapvetően ugyan teljesíti a szükséges jogi funkciókat, de nagymértékben túlírt, néhol pontatlan dokumentumról van szó.

* Ld. [http://www2.pm.gov.hu/web/home.nsf/\(PortalArticles\)/6895E18461CDF0AAC1257274002D6BF6/?OpenDocument](http://www2.pm.gov.hu/web/home.nsf/(PortalArticles)/6895E18461CDF0AAC1257274002D6BF6/?OpenDocument)
4. számú melléklet (Szakfeladat rend)

Szervezeti és Működési Szabályzat

A kapott dokumentum 2007. október 1-i dátumú, hiányzik róla a hatályba lépés időpontja. Ennek következtében munkahelyi jogforrásnak ezért nem tekinthető. Tartalmáról az elvárható szakmai normák mellett jogszabály is rendelkezik, mégpedig 217/1998. Korm. r. 10. § (4) bekezdésekben. Tekintettel arra, hogy jelentős eltérések láthatók, idézzük a jogszabályi elvárásokat:

„Az alapító okiratban foglaltakat a jogszabályban megjelölt szerv vagy a felügyeleti szerv által jóváhagyott szervezeti és működési szabályzatban kell részletezni, amelyek - a külön jogszabályban meghatározottakon kívül - tartalmaznia kell:

- a) az alapító okirat keltét, számát,*
- b) az állami feladatként ellátott alaptevékenység, benne elhatároltan a kiegészítő, kiegészítő tevékenységek, valamint az azokat meghatározó jogszabály(ok) megjelölését,*
- c) a vállalkozási feladatoknak és gazdálkodó szervezetben való részvételnek a részletes - alaptevékenységtől elhatárolt - felsorolását, valamint a költségvetési szerv, illetve szervezeti egységei vezetőinek ezzel kapcsolatos feladatait,*
- d) a b–c) pontokban megjelölt feladatok, tevékenységek forrásait,*
- e) a feladatmutatók megnevezését, körét,*
- f) a költségvetési szerv szervezeti felépítését és működésének rendszerét, a szervezeti egységek (ezen belül a gazdasági szervezet), telephelyek megnevezését,*
- g) a költségvetési szerv költségvetésének végrehajtására szolgáló számlaszámot,*
- h) a költségvetési szervhez rendelt részben önállóan gazdálkodó költségvetési szervek felsorolását, valamint ezen szerveknél, illetve saját szervezeti egységeinél a pénzügyi-gazdasági tevékenységet ellátó személyek feladatkörének, munkakörének meghatározását,*
- i) a költségvetés tervezésével és végrehajtásával kapcsolatos különleges előírásokat, feltételeket,*
- j) a szervezeti egységek vezetőjének azon jogosítványait, amelyek körében a költségvetési szerv képviselőjeként járhat el.”*

Megállapításaink a következők:

- A fenti pontok közül alig található meg valami az SZMSZ-ben. (A c/ pont jogosan, mert nincs az intézménynek vállalkozási tevékenysége.) Különösen hiányzik illetve rendkívül felületes a szervezet működésmódjának megfogalmazása (vezetői kompetenciák, szervezeti kommunikáció, vezetői irányítás eszközrendszere stb.).
- Az I. 1. ponthoz: ennek nincs helye itt, hiszen a szakszervezet nem elfogadja a dokumentumot, hanem véleményezi. Az pedig végképp nonszensz, hogy a szakszervezeti titkár aláírása is szerepel az okiraton.
- I. 2. Az intézmény fenntartója c. ponthoz: Az erre adott válasz – „Csongrád Város Önkormányzata jegyzőjének jóváhagyásával lép életbe” – kétszeresen is hibás. Egyrészt nyelvilag nem válasz a kérdésre, másrészt téves az a megállapítás, hogy e dokumentumot a jegyző hagyja jóvá. Ez az állítás ráadásul megismétlődik a záró rendelkezések között is. Az önkormányzat SZMSZ-e alapján ugyanis a polgármester hatásköre ez – mint ahogy ezt meg is tette 2007. október 1-én.
- II. 1. Bélyegző lenyomata c. ponthoz: hiányzik a körbélyegző szöveges meghatározása, s itt téves a hosszú bélyegző kizárólagos használata.

Összességében: ez a dokumentum nagyon szűkszavúan fogalmaz ill. rendelkezik az intézmény szervezeti működéséről. Tekintettel arra, hogy még nem lépett hatályba, célszerű lenne alaposan átdolgozni, felfrissíteni és kibővíteni a szükséges elemekkel.

Munkaterv

Az 1997. évi CXL. 78. § (5) b) pontja alapján a fenntartó fogadja el az intézmény éves munkatervét. Ennek alapján – mint azt a képviselő-testület határozatainál jeleztük – 2005. decemberében a szakbizottság tárgyalása után a testület hagyta jóvá a tárgyévi beszámolót és a 2006. évi munkatervet.

2006-ból ilyen bizottsági és/vagy képviselő-testületi határozat nincs. Ebből arra következtethetünk, hogy a fenntartó abban az évben nem tett eleget törvényi kötelezettségének.

Ebben az évben is a decemberi szakbizottsági ülésre készült előterjesztés, amelyen el is fogadták az intézmény ez évi beszámolóját és jövő évi munkatervét.

Kitüntetések

Az önkormányzat *A helyi kitüntető díjak alapításáról és adományozásuk rendjéről* szóló 8/2005. (III. 22.) Ökt. rendeletében – több ágazati díj mellett – Közművelődési-díjat is alapított. A rendelet szerint „a díj azoknak a személyeknek és közösségeknek adományozható, akik kiemelkedő eredményt értek el a város közművelődési irányításban, szervezésében, a lakosság közművelődéséért végzett munkában, a közművelődés korszerű formáinak és módszereinek kidolgozásában meghonosításában. Mindezek mellett kitűnnek a város kulturális közéletében való részvételükkel, társadalmi aktivitásukkal, továbbá magatartásuk, közösségi- és magánéletük példamutató”.

Évente legfeljebb két díj adományozható. A kitüntetéssel oklevél, emléklakett és pénzjutalom jár. Ennek összege egyén részére a mindenkori polgármesteri alapilletmény havi bruttó összegének 25%-a, közösség vagy csoport kitüntetése esetén 50%-a. Az átadás általában a "Csongrád Város Díszpolgára" és a "PRO URBE - CSONGRÁD" kitüntetés átadásával egy időben, ünnepi ülésen történik.

Céltámogatások rendszere – helyi támogatási, pályázati struktúra

A civil kezdeményezések támogatására a képviselő-testület minden év elején pályázatot ír ki az erre elkülönített alap felhasználására. A pályázott pénzüsszeget vissza nem térítendő támogatásként biztosítják. Pályázatot nyújthatnak be a városban legalább egy éve működő társadalmi szervezetek (egyesületek, klubok, művészeti csoportok, közösségek stb.), csongrádi székhelyű alapítványok, közalapítványok, melyek éves működése a saját bevételeken túl csak az igényelt támogatás odaítélésével biztosítható. Támogatás igényelhető az alapító dokumentum szerinti működés költségeihez:

- rendezvények, egyéb programok;
- irodák, helyiségek fenntartása, működtetése;
- a tagsággal való kapcsolattartás, közgyűlések;
- a személyi feltételek biztosítása;
- pályázati önrész kiegészítésére (más szervhez, szervezethez történő pályázat esetén).

A pályázati keretből nem támogathatók

- a politikai pártok és szervezeteik;
- gazdasági-, munkavállalói-, szakmai-érdekvédelmi szervezetek;
- kamarák, egyházak;
- azok a szervezetek, akik az előző években kapott támogatással nem számoltak el;
- sportcélú szervezetek (részükre külön keret van).

A pályázatokat a képviselő-testület bírálja el, az elbírálásnál előnyben részesülnek azok a pályázók, akik más pályázat benyújtásához pályázati önrész kiegészítésére kérik a támogatást, továbbá azok, akik olyan rendezvényekre kérik a támogatást, amely a tagságon túl nagyobb érdeklődésre tarthat számot. Az önkormányzati támogatásként biztosított összeg más szervezet támogatására nem használható fel. A polgármester a támogatási összeg felhasználására a támogatott szervezettel megállapodást köt.

Továbbképzés

Az 1/2000. (I. 14.) NKÖM r. alapján a fenntartónak kell továbbképzési terveket elfogadni, a normatívát igényelni és azzal elszámolni. A továbbképzési tervet az MSB tárgyalta és fogadta el – a már ismertetett döntésével. A normatívákat minden évben megigényelték és a ciklus végén rendben elszámoltak.

3.2.5. Önkormányzati költségvetések, a szakterület finanszírozási rendszere és tényadatai

A Művelődési Központ részben önálló gazdálkodó, de teljes jogkörrel rendelkezik a rovatok felett. Gazdálkodását 1997 óta GAMESZ végzi (amely átvette a technikai személyzetet is), amely havonta tájékoztatja az intézményt a pénzforgalomról. A banki kivonatok fénymásolatát pedig elküldi az igazgatónak. Minderről és egyéb részletekről a két fél által aláírt *Együttműködési megállapodás* rendelkezik.

Az önkormányzat a közművelődés finanszírozását évenkénti költségvetésében az alábbi összegekkel látta el (az összegek E Ft-ban):

	Művelődési Központ támogatása		Kulturális csoportok, pályázati támogatása
	Összes	Ebből pályázati önrész	
2005	30749	2575	1460
2006	30178	1371	1010
2007*	20932	n. a.	945

* Eredeti előirányzat

Az évenként záró költségvetések ill. a 2007. évi eredeti költségvetési tervadatai nem minden ponton vethető össze, mert nem azonosak a részdokumentumok. Ezért pl. a hivatal közvetlen kulturális kiadásai a záró költségvetésekből nem derülnek ki. Csak vélelmezni lehet az ideai terv alapján, hogy kb. évi 2000 E Ft körüli összeg lehet.

Az ez évi támogatási összeg két jelzéssel is bír:

- Ha levesszük az eredeti előirányzatok összegéből a dologi jellegű kiadásokat, akkor látható, hogy ez még a bérre és járulékaire sem elegendő, az ugyanis rendre 25–26 M Ft. Pedig a közművelődési rendelet 10. § (3) bekezdés b/ pontja szerint az önkormányzat finanszírozza „*az intézmények alapfeladatai ellátásához a jogszabályokban megfogalmazott és szükséges közalkalmazotti személyi kiadások, ezen belül alapilletmények, kötelező pótlékok, költségtérítések fedezetét, továbbá ezek járulékait*”. A két rendelet tehát ellentmond egymásnak, szükséges mielőbbi feloldásuk.
- De jelzi azt is, hogy az alapfeladatok ellátásához sem kapják meg év elején a költségvetést, erről árulkodnak az évközben átadott feladatokra és önrészekre szánt pénzek. Ráadásul a közművelődési rendelet erről is rendelkezik. A 10. § (3) bekezdés c/ pontja szerint az önkormányzat finanszírozza „*az alapfeladatok ellátásához szükséges szakmai tevékenység költségeit*”. Ez is helyi jogharmonizációra vár.
- Mindennek azonban a távlatosság hiánya a legnagyobb problémája. Nehéz úgy kulturális folyamatok tervezését elvárni és végrehajtani, hogy hatalmas bevételi kényszerek terhelik az intézményt és a támogatás dologi részét is „csepegtetve” kapják. Ez egyúttal egy függési helyzet is, ami nem kedvez a kultúrának.

Érdemes végül mindezt összevetni a kapott közművelődési és közgyűjteményi normatívával, ami évente 20–21 M Ft. A közművelődési és a könyvtári támogatások együttes évenkénti végösszege mintegy 67–68 M Ft. Ennek a normatíva mintegy 30%-át teszi ki. Egy korábbi vizsgálat* szerint ez a szám a 2001–2003 közötti három év átlagában 27% volt, ami a megyei középmezőnybe helyezte el a várost. Az önkormányzat tehát erősen tartja ezt a színvonalat.

3.3. Részösszegzés

Az önkormányzati feladatellátás fejezeteinek összegzésénél pozitívumként állapíthatjuk meg, hogy

- rendelkezik minden lényeges koncepcióval, helyi rendelettel, ami a közművelődési munkát segítheti;
- intézményét erejéhez képest igyekszik megtartani és fejleszteni, bizonyítják ezt pl. a Művelődési Központ további felújítására beadott pályázataik is;
- szakmai díjat alapított és civil támogatási formát tart fenn.

Ugyanakkor nem hallgathatjuk el

- a koncepciók és a közművelődési rendelet, az intézményi alapidokumentumok (alapító okirat és szmsz) jelzett szakmai gyengeségeit, hiányosságait és egymásnak ellentmondó voltukat;
- az MSB kompetenciahiányából fakadó illegitim döntéssorozatát,
- és hogy az eredeti előirányzatok még a bérjellegű kiadásokat sem fedezik és a szakmai kiadásokra sem elegendők, ellentmondva a közművelődési rendeletnek.

* Török József: Helyi kultúrpolitika és finanszírozás Csongrád megyében.

In: V. Közművelődési Nyári Egyetem – A szükséges pénz. 2003. július 7-11.

Csongrád Megyei Közművelődési Tanácsadó Központ, 2004

Továbbá: <http://www.csongradmmk.hu/pages/805/dload/torok.doc>

3.4. A Polgármesteri Hivatal kulturális feladatellátása

3.4.1. A Hivatali Ügyrend

A Hivatalt a jegyző vezeti, akinek az Önkormányzat SZMSZ-e szerint közvetlen közművelődés-igazgatási kompetenciája nincs. A képviselő-testület 192/2007. (IX. 28.) Ökt. sz. határozatával fogadta el a Polgármesteri Hivatal Szervezeti és Működési Szabályzatát, valamint ügyfélfogadásának rendjét. Eszerint a Hivatalban Humánpolitikai Iroda illetékessége a közművelődési feladatokkal járó igazgatási munka. Ezen belül a pedagógus végzettségű irodavezető és 1 fő szakirányú végzettségű, közművelődési főelőadó besorolású személy konkrét munkaköre ez a feladat.

3.4.2. A Hivatal önálló közművelődési tevékenysége

A Hivatal csak a városi ünnepsége ill. a testvérvárosi kapcsolatok keretén belül végez közvetlen kulturális munkát, amennyiben ezekre műsorként meghívják kulturális csoportokat. A város nagyrendezvényeit sem innen bonyolítják le, hanem vagy az intézménynek adják ki költségeivel együtt (ld. a finanszírozási fejezetben), vagy külső megbízással végzik el, mint pl. a Körös-toroki napok rendezvényeit.

3.5. Részösszegzés

A Polgármesteri Hivatal szervezeti és személyi feltételei megfelelőek a közművelődés-igazgatás elvárásainak. Saját közművelődési tevékenysége – helyesen – minimális.

4. A TELEPÜLÉS KULTURÁLIS-KÖZMŰVELŐDÉSI RENDSZERE, TEVÉKENYSÉGE

4.1. Az alapellátást végző intézmény bemutatása

4.1.1. Épület, tárgyi feltételek

A Művelődési Központ és Városi Galéria 4 épületben végzi munkáját. Főépülete a Szentháromság tér 8. sz. alatti, egykori Magyar Király Szálloda, amely 1955. január 2-án nyitotta meg kapuit kulturális intézményként. Teljes alapterülete 2063 m². Az 1970-es évek végére már szükségessé vált a felújítása, de a Városi Tanács inkább egy ifjúsági szabadidő centrumot épített. A rendszerváltás után ismét rendezvényeknek adott helyet a nagyterem, de egyre romló, némely részeiben életveszélyessé váló állaga miatt lezárták. 1997-ben – részben a város lakosságának adományából, részben pályázaton nyert támogatásból – elkezdődött a nagyterem felújítása, melynek eredményeként 1998. április 18-án ünnepélyes keretek között átadásra került a Művelődési Központ *Magyar Király Díszterme*. 2002. májusában ünnepélyes keretek között nyitotta meg kapuit a pincerendszerből kialakított *Csongrádi Borok Háza*.

Az épület szakmai termei az alábbiak:

Helyiségek megnevezése	Területe (m ²)	Funkciója	A berendezés minősítése
FÖLDSZINT			
4-es szoba	17	E-Magyarország Pont	jó
5-ös	38	Civil szervezetek, árubemutatók, közösségi tér	jó
6-os szoba	39	Civil szervezetek, árubemutatók, közösségi tér	jó
Előtér	100	Fogadótér, kiállítás, táncos rendezvények	megfelelő
Kiállítóterem I.	110	Kiállítás, rendezvények	jó
Kiállítóterem II.	90	Rendezvények helyszíne	hiányos
I. EMELET			
Díszterem, színpad	290	Színházi előadások Városi események, táncos rendezvények, koncertek, konferenciák	megfelelő kiváló
Előtérklub	116	Klub események, vendéglátás, dísztermi rendezvények fogadása	kiváló
8-as	43	Közösségi rendezvények, oktatás	megfelelő
9-es	27	Közösségi rendezvények, oktatás	megfelelő
11-es	20	Közösségi rendezvények, oktatás	megfelelő
II. EMELET			
6-os	50	Kézműves és egyéb foglalkozások	jó

A volt MSZMP székház (Kossuth tér 9/a.) I. és II. emeletén van a Városi Galéria, amelynek teljes alapterülete 640 m². Itt a két kiállító terem mellett egy konferencia terem is van. Kiállításokra az I. és a II. emeleten is van egy-egy 180 m²-es terem. Ezeken kívül az I. emeleten egy 173 m²-es konferenciaterem áll rendelkezésre.

Az ALFÖLD Néptáncgyűttes székháza a Kolozsvári u. 6. sz. alatti épület. A próbák és a közösségi rendezvények színtere a 101 m²-es nagyterem. Van mellette két 11 m²-es öltöző és két kis ruharaktár.

A bokrosi közművelődés otthona az Árpád vezért u. 2. sz. alatti Művelődési Ház, amely a Városi Könyvtár 72 m²-nyi fiókkönyvtárának is helyet ad. Szakmai munkát két helyiségben tudnak végezni: a színpaddal is rendelkező 150 m²-es nagyteremben és a 27 m²-es klubhelyiségben.

Az épületek közül a Művelődési Központ földszinti része és a néptáncgyűttes székháza szorul leginkább felújításra. Előbbire már korábban, utóbbira az idén adott is be pályázatot az önkormányzat a KÖZKINCS pályázat keretében, ám forráshiány miatt elutasították.

A felújítás elmaradása a központi épületnél komoly szakmai akadály, hiszen a földszint komor, rideg hangulata egyáltalán nem vonzó. De ezt már 20 évvel ezelőtt, az 1987-es csongrádi szociológiai tábor összefoglalásában* is megállapították:

„A művelődési központ épülete megbecsült közintézmény a városban, de olyan mértékben elavult, kényelmetlen és alkalmatlan arra a közösségi-információs bázisszerepre, amelynek a szükségességét egyre inkább látjuk, hogy átfogó rendezés nélkül lyukas kalap módjára nyeli el a szakalkalmazottak szellemi és a város anyagi erejét... Az épület előcsarnoka mai állapotában is forgalmas, ismert 'topológiai pont' a városban. 'Revitalizált formában' funkciója úgy bővíthetne, hogy a társalgás-kávézás mai lehetőségei mellett hírlap olvasó és a közérdekű információk széles skáláját szolgáltató fórumként működhetne, ahol lehet beszélgetni, nézelődni, melegezni, híreket szerezni, ügyeket intézni – mint egy jól szervezett köztéren.”

A szakmai tevékenység fejlesztése tehát csak a földszint előtere és belső terei korszerűvé tételével valósulhat csak meg.

Tárgyi-technikai feltételeik átlagosan jónak mondhatók, berendezésük funkcionálisan megfelelő. Talán a kisebb közösségi terek tűnnek kopottabbaknak. Hangtechnikai parkjuk kiváló.

4.1.2. Szervezeti, személyi feltételek

Az intézmény jogi önállósága szükséges feltétele, a gazdasági önállóság elvesztése viszont gyakran gátja a funkcionális tevékenységnek. Létszámuk már csak 9,75 fő, hiszen a technikai személyzetet elvitték a GAMESZ-hez. Úgy is mondhatnánk, hogy itt már szervezeti struktúra sincs, hiszen szinte egy horizontális szakmai csoport az egész szervezet. A Galéria azonban amolyan kvázi-alegységként él a szervezetben, formális megjelenés nélkül. Van is vezetője, meg nincs is, hiszen vezetői beosztása és a pótléka nincs, viszont közvetlenül az igazgató alá van rendelve. Mégis „alá” tartozik a kiállításrendező munkatárs. Ezt a féllégális állapotot valamilyen struktúrában legalizálni kellene, s vele együtt a Galéria munkatársainak munkajogi helyzetét is.

A munkatársak közül 1 fő (szakmaiként számba vett) dekorációs, a többi szakalkalmazott. A segítő személyzet hiánya miatt gyakran kell nem szakmai tevékenységet is végezni. Ha azt nézzük, hogy ebből 1 fő a néptáncegyüttes vezetőjeként, 2 fő a galéria vezetőjeként ill. munkatársaként, 0,75 fő a bokrosi művelődési ház vezetőjeként dolgozik, máris rosszabb a helyzet, hiszen a maradék létszámra marad a város tényleges közművelődésének kiszolgálása. Ez a nyári nagyrendezvények csúcsában okoz igazán nehézséget. Ráadásul segítik a Bokroson dolgozó 6 órás kolléganő munkáját is, pl.: kiállítás rendezés, műsorvezetés, zsűrizés, műsorok, forgatókönyvek összeállítása, technikai együttműködés, meghívók, plakátok készítése, vásárlás, dekorálás stb.

Személyi anyagaik alapján az alábbiak állapíthatók meg:

- Kinevezési okmányaikon nem konzekvens a közművelődési szakember II. megjelölés.

* F. Vankó Ildikó: Csongrád – elmozduló képben. In: Török József (szerk.): Csongrád. Településvázlatok 1. Csongrád Megyei Tanács Művelődési Központja, 1989

- Munkaköri leírása ugyan mindenkinek van, ám többségük alapos aktualizálásra szorul.
- *Blaskó Erika* besorolása rossz, mert főiskolai szakirányú végzettsége mellett rendelkezik OKJ felsőfokú kulturális menedzser végzettséggel is, ami után kötelező lett volna F-ből G fizetési osztályba sorolni. Továbbá: béréből kezdetektől fogva hiányzik a 2/1993. (I. 30.) MKM r. 2/A. § (1) b/ pont alapján a főiskolai magyar szakra járó 5% pótlék.
- Ugyanezen főiskolai végzettség okán *Fodor Gyöngyi* béréből is hiányzik az 5% képzettségi pótlék.

4.1.3. Az intézmény gazdálkodása

Az önkormányzati költségvetés elemzésekor már jeleztük, hogy nagy az eltérés az eredeti intézményi igény és az évről-évre teljesítés között.

	Eredeti igény (E Ft)	Teljesített (E Ft)	A teljesítés százalékában
2005	25049	30749	81%
2006	22909	30178	76%
2007	20932	-	-

A számok kiszolgáltatott helyzetet mutatnak. A fenntartó a támogatás 20–25%-át nem adja oda előre. A működéshez tehát bevételi kényszerek társulnak. Nézzük meg, miből áll össze az intézmény költségvetése és ezek milyen részarányt jelentenek:

	Saját bevétel		Átvett pénzeszköz		Önkormányzati támogatás		Összes bevétel
	E Ft	%	E Ft	%	E Ft	%	
2005	20765	37	4565	8	30749	55	56079
2006	20118	37	4361	8	30178	55	54657
2007*	16842	42	1906	5	20932	53	39680

* *Eredeti előirányzatok*

Az intézményi költségvetésnek tehát több mint egyharmada saját bevétel. Ám az igazán árulkodó az idejében eredeti előirányzat, ahol ez az arány 42% – ennyit vár el a fenntartó. S közben a közművelődés magas színvonalú, érték-központú ellátását! Nézzük meg, ebben a helyzetben milyen az intézmény költségvetésének belső szerkezete az összes százalékában:

	Bér és járulékai		Dologi		Felhalmozási		Összesen
	E Ft	%	E Ft	%	E Ft	%	
2005	26683	48	26611	48	2539	4	55083
2006	26439	48	27489	50	667	2	54595
2007	28939	73 (!)	10741	27 (!)	0	0	39680

Két megjegyzés:

1. Aligha értelmezhető, hogy egy költségvetési dokumentációban a végösszegek a különböző szempontú belső lapokon miért nem ugyanazok. Ám ez az összeállító felelőssége. Elemzésünkben ezeket kényszerülünk használni.
2. Az ideai eredeti előirányzat meglehetősen kifosztott intézményről beszél. Az önkormányzat által tervezett kiadásaiak $\frac{3}{4}$ része bér és járulékaik. Szakmai tevékenységre és működésre (ld. a dologi aránya) alig marad. És újra visszaköszön a bevételi kényszer, amely – mint tudjuk – nem értékteremtő tevékenység.

Az intézmény mindezek miatt rákényszerül az állandó pályázásra:

	Nyertes pályázatok	Nyert összeg (E Ft)
2005	10	1840
2006	6	1700
2007	6	2700 + 8000 EUR

Úgy tűnik, hogy az intézmény és a város léptékéhez mérten a korábbi években szerény mértékű pályázati forrást tudnak beforgatni a helyi közművelődésbe. Az ideai szám komoly léptékváltásról tanúskodik. A Városi Könyvtár rendre évi 4000 E Ft közeli összeget tud nyerni, pedig szakmájuk zártabb forrásrendszerre pályázhat, míg a közművelődés számára sokrétű forrás kínál lehetőséget. Az intézmény azonban inkább csak az NKA kollégiumaihoz és megyei forrásokhoz pályázik. Ezt a spektrumot nyitni kellene, persze a tevékenységszerkezettel szinkronban.

Az intézmény a Nemzeti Kulturális Alapprogramtól kapott támogatásokkal rendben elszámolt.

4.1.4. A tartalmi munka elemzése

Az intézmény minden év végén készít beszámolót és munkatervet. Pontosabban: munkaterv helyett rendezvénytervet, amely gyakorlattal nemcsak azért nem lehet egyetérteni, mert a törvény munkatervet ír, hanem azon szakmai ok miatt sem, hogy a rendezvényterv csak praktikus kifejeződése, része egy helyzetelemzésre épülő részletes munkatervnek. A helyzet persze „érthető”, hiszen az éves beszámoló is alapvetően a megvalósult rendezvények felsorolás némi szöveges értelmezéssel. Tehát egy olyan rögzült tervezésmetodikával állunk szemben, amely nem garantálja a folyamatok láthatóságát értelmezésért. Mindez az elemző számára is nehézzé teszi, hogy megállapítsa, amit tett, miért tett a szervezet, miért éppen ez a tevékenység valósult meg.

Tevékenységük két pilléren nyugszik:

1. Az általuk fenntartott amatőr művészeti csoportok, klubok, műhelyek:

- *Alföld Néptáncgyűttes*: Az együttes 1974-ben alakult Csongrádon, 15 taggal. Ma már több, mint 100 fős a csoport, mely magában foglalja a zenekart és az utánpótlás csoportokat is. A felnőtt táncosok diákok és dolgozó fiatalok. A bronz és ezüst fokozatok után, 1980-ban az együttes megkapta az Arany III. minősítést, melyet azóta minden alkalommal meg is védett.

- *Csongrádi Színtársulat:* A társulat 1998 óta működik. Vezetőjük id. Posta István, nyugdíjas gimnáziumi tanár. Tagjai főként felnőttek, de gyakran egészül ki a csoport a városban középiskolai tanulmányokat folytató diákokkal, alkalmanként - egy-egy darab kivánalmainak megfelelően - általános iskolával. A taglétszám: 12 és 20 fő között mozog. A színtársulat gyakran kap felkérést városi rendezvények műsorának összeállítására (A magyar kultúra napjára, Március 15-re stb.), rendszeres szereplői - az országban talán egyedülállóan - a városban szervezett Magyar Király Bérleti sorozatnak, amelynek a csoporton kívül csak hivatásos színházi szereplői vannak.
- *Képzőművészeti kör:* A kör 2003-ban kezdte meg működését. Vezetőjük: Posta Piroska, a Múzsza Művészeti iskola tanára. Tagjai felnőttek, valamint közép- és általános iskolai diákok. A kör vezetője az 1954-től 1982-ig működő Városi Képzőművészeti kör egyik tagja, Stéhlik Lajos tanár-képzőművész tanítványa. Csongrád képzőművészeti jelentőségét a közel 30 éve alapított művésztelepnek köszönheti. A 80-as évektől az ország művészeti vérkeringéséhez kapcsolódó alkotóműhely, jelenleg az egyik legkarakteresebb kulturális intézménye a városnak és a régióknak.
- *László Imre Baráti Kör:* A kör 2003-ban kezdte meg működését. Vezetőjük: Fodorné Nagy Anna óvónő és Góg László nyugdíjas. A kör megalakításának célja az volt, hogy méltóképpen ápoljuk a csongrádi születésű nótakirály, László Imre hagyatékát.
- *Kézműves – Praktika klub gyermekeknek és felnőtteknek:* Vezetője: Kókainé Vincze Éva, népi játék és kismesterség oktató A Művelődési Központban már hagyománya van a népművészethez kötődő kézműves foglalkozásoknak. A 80-as évektől kezdve játszóházakat, Múzeumi Matinékat, szünidei foglalkozásokat szerveztek gyerekeknek. Később a felnőttek részéről is igény mutatkozott klubfoglalkozásokra, tanfolyamokra. Célkitűzésük a néphagyományok felelevenítése, az ősi mesterségek és a természetes anyagok megismertetése, megszerettetése.
- *Röpülj páva kör:* Vezeti: Fodorné Nagy Anna, óvónő. A kör 1971-ben alakult a Városi Nyugdíjas Klub tagjaiból. Jelenlegi vezetőjük 1992 óta van a csoport élén. Létszámuk 20–30 fő között változó. A kör megalakításának a magyar népdalkincs népszerűsítése, valamint a csongrádi és Csongrád környéki népdalok felkutatása volt az elsődleges célja. A több mint 30 év alatt számos fellépésen, minősítésen vettek részt sikerrel. 1992-től újabb reneszánsza kezdődött a fellépéseknek, hiszen rendszeres és népszerű szereplői a Duna–Tisza–Körös–Maros Eurorégiós Nyugdíjas Művészeti Fesztiválnak, népzenei találkozónak, Idősek napi, valamint egyéb városi és vidéki rendezvényeknek. 2002-ben a nyugdíjas kör, a csongrádi Tiszavirág népdalkörrel kiegészülve, népzenei minősítón vett részt, és ott II. /ezüst/ fokozatot ért el.

2. Az ünnepi és a magas kultúra városi nagyrendezvényei:

□ *Színházi előadások:*

- *A Magyar Király bérleti sorozatot* 1999 óta szervezik folyamatosan 6 ill. 7 előadással emelkedő bérletvásárlói igény mellett. A tárgyi feltételek behatárolják a darabválasztást. A sorozatokra átlagosan 200 db bérletet értékesítenek. A szabad helyeket az aktuális előadások alkalmával hirdetik meg.

- Gyermekszínházi előadás sorozat: A csongrádi és a kistérség diákjainak körében egyre népszerűbbek az előadások. A korábbi napi kettő helyett igény szerint három előadást szerveznek, évente összesen 12 – 15 előadást.
- *Zenei rendezvények:*
 - 2006-tól a Tiszazugi Zenei Fesztivál Záróhangversenyének megszervezése az intézmény feladata, a Csongrádi Napok keretében nyári esti és esetenkénti jótékonysági hangverseny a Nagyboldogasszony-templomban, a Magyar Király Díszteremben ill. a Galéria Dísztermében.
 - Bérletes komolyzenei hangversenyek diákoknak: az Ifjúsági Filharmónia Bérleti előadássorozat.
 - Művészeti iskolák diákjainak és tanárainak bemutatkozó hangversenyei a Csongrád Galériában.
 - Könnyűzenei koncertek: Szabadtéri rendezvényeken illetve a Művelődési Központ Dísztermében éves szinten, 10 koncert.
- *Karácsonyi Alföld Gála:* Minden évben megrendezik a karácsony előtti héten az Alföld Néptánc-együttes és a Művelődési Központ igényes ünnepváró eseményét a Faipari Szakközépiskola Sportcsarnokában, jelentős érdeklődés mellett.
- *Városi ünnepek:*
 - *Kultúra Napja:* Minden évben csongrádi kötődésű művészek, alkotók, támogatók városi ünnepe és a Mecénási Díj kiosztása az előző év kultúratámogatói körében.
 - *Orbán Napi Borünnep:* 1992. óta megrendezett tavaszi borverseny, búcsú, ünnepélyes díjkiosztás.
 - *Hősök Napi megemlékezés:* Május utolsó vasárnapjának ünnepe. Együttműködnek a szervezésben és a technika biztosításában a Humánpolitikai Irodával.
 - *Gyermeknap:* A gyerekek legnagyobb városi ünnepe. kulturális programok, sportversenyek, gyermekfotó kiállítás. Bemutatkozásokat biztosítanak a Karate csoportnak, a Rádiós-, Modellező és Technikai Sportegyesületnek, művészeti iskoláknak, Bázis fitness klubnak, táncosoknak stb.
 - *Csongrádi Napok:* Nyitőünnepség magas színvonalú művészi produkcióval a Városháza előtti téren.
 - *Nyári színház:* A Csongrádi Napok programsorozat keretében megvalósított egész estét betöltő színházi est.
 - *Kenyérünnep és Borfesztivál:* Bokroszon szőlőtermelők és boros gazdák szakmai konferenciája és a szabadtéri 3 napos rendezvény 1998. óta hagyományos, idegenforgalmilag is nagysikerű fesztivál.
 - *Szent István napi ünnep,* újkenyér szentelés a Városháza előtti téren.
 - Kiemelt hangsúlyt fektettek az utóbbi 4 évben a *Csongrádról elszármazott tehetségek* bemutatására. A művészeknek 2 alkalommal kínálnak bemutatkozási lehetőséget: a Magyar Kultúra Napján január 22-én és a Csongrádi Napok idején. A tudományok és irodalom terén sikeres embereket a TIT-tel közösen szervezett eseteken mutatnak be, évente 3–4 alkalommal. 2004-ben, a Csongrádi Napok idején meghívták azokat a hírességeket, akik nem itthon élnek, de büszkék lehetünk rájuk.
- *Kiállítások:* Három helyszínen rendez kiállítást az intézmény az év folyamán, sajátos tartalommal. A Csongrád Galériában főként hivatásos művészek anyagait

mutatják be, időszaki formában, évi 12–14 alkalommal. Hagyományos kollektív tárlatok a nyári Plein Air és az egyetemi hallgatók őszi kiállítása, a Piroska gyűjtemény időnkénti „vendégkiállítása” más városokban, az utóbbi időben a kortárs gyűjteményből is kérnek válogatást. (pl. Könyvtár, Piroskavárosi Általános Iskola). A *Művelődési Központ földszinti kiállítótermében* és az emeleti előtérben hivatásos és amatőr alkotók munkáit, valamint a művészeti iskolák kiállítását rendezik meg. A *bokrosi épület* ad otthont a hagyományos *Tisza menti Alkotók Tárlatának*, és a szintén hagyományos *Zöldség– Gyümölcs és Gabonafélék kiállításának*.

- *Nemzetközi Horgászverseny, Gasztrománia, avagy jóemberek hagyományörző, baráti találkozója*: 2006 óta az intézmény szervezésében és vállalkozói összefogással kerül megrendezésre a programsorozat.
- *Nyári táborok gyerekeknek, diákoknak*
Kárpát medencei összmagyar nemzeti labdarúgó diákbajnokság nemzetközi elődöntőn néptánc tábor, képzőművészeti tábor, salsa tánc tábor, Vántus István Megyei Zenei tábor
- Szilveszter: A Magyar király Díszterem felújítása óta minden évben rendeztek szilveszteri ünnepi estet műsorral, vacsorával, bállal.

Áttekintve az intézmény programjait, egy dominánsan ünnepi – ezen belül hagyományápoló -, ill. magas kultúrát közvetítő szervezetet látunk. S bár e-Magyarország Pont van a házban, rendkívül hiányoznak a közhasznú kulturális szolgáltatások, a mindennapi létkultúrához kötődő tanfolyamok, felnőttképzési, az életésélyeket növelő formák. Nem reagálnak igazán a munkaerőpiaci jelenségekre, ahol az átképzési lehetőségekkel komoly szerephez juthatnának a képzési piacon. Pedig terek lennének hozzá, annak ellenére, hogy – szerintünk nem helyesen – a II. emeleti kistermeket átadták a GROTTA Művészeti Iskolának. A 2005. évi kulturális statisztikában mindössze 2 tanfolyam szerepel, a 2006. évben egy sem!

Szintén hiányosságuk az ifjúsággal való sokrétű törődés. Jelzés értékű, hogy a könyvtárban alakítottak ki pinceklubot. Pedig a Csongrádi Borok Házának színtere igazán erre való lett volna.

Hiányzik az intézményi kommunikációból a rendszeres havi műsorfüzet (akár a többi szervezet műsorával együtt) és egy interaktív honlap.

Összefoglalóan úgy summázhatjuk, hogy az intézmény a klasszikus népművelés és szervezeti kultúra jellemzői jegyeit viseli magán.

Ettől eltér a bokrosi Művelődési Ház tevékenysége, amely hétköznapi módon szolgálja a helyi társadalmat:

Az intézmény az ott működő három civil szervezet: a *Bokrosért, Jövőnkért Egyesület*, az *Egészséges Bokrosért Egyesület* és a *Bokrosi Nyugdíjas Klub* rendezvényeinek otthona. A helyi oktatási intézmények óvoda és iskola gyerekeinek rendszeres kézműves foglalkozásait az ott dolgozó szakalkalmazott vezeti, évente 2–3 alkalommal hivatásos művészek is szerepelnek. A településrész jellegéből adódóan a mezőgazdasági témájú rendezvények helyszíne a ház: Borfesztivál szakmai nap, Terménykiállítás, és egyéb ismeretterjesztő alkalmak. Az amatőr művészeti csoportokat rendszeresen szerepeltetik Bokroson és a környék egyéb kistelepülésein. A Művelődési Ház a helyi társadalom civil fórumainak is helyet ad.

4.2. A helyi közművelődés egyéb feladatellátóinak közművelődési tevékenysége

4.2.1. Közgyűjtemények, egyéb gyűjtemények

A helyi közművelődés egyik fontos színtere a *Csemegi Károly Városi Könyvtár*, amely az új épületben már többretű tevékenységet folytat. A szabadidő hasznos eltöltését segítő klubok (Életmód, Baba–mama, Hagyományörző, Mese, Szülők Klubja, Állatbarátok Klubja és Filmklub) beindítása saját hatáskörben, vagy más szervezetekkel történt. 2006-tól megvalósult a pince burkolása, festése és ifjúsági klubként való működtetése. Évente kb. 150 irodalmi, zenés és ismeretterjesztő előadást szerveztek.

Beszámolójuk szerint kiemelkedő rendezvényeik az alábbiak:

- Pince Pódium irodalmi estjei
- Internet Fiesta országos rendezvénysorozat 2003-tól minden évben
- Komolyzenei rendezvények évente 2–3 alkalommal
- Az 1956-os emlékévkapcsán egész éven át tartó rendezvények
- Középiskolásoknak vetélkedő 1956-ról
- A Nagy Könyv országos rendezvénysorozatban való részvétel
- A Kodály-emlékévkapcsán vetélkedő és rajzverseny a csongrádi és a kistérségi általános iskolák részvételével
- Nyári táborok a könyvtár szervezésében és lebonyolításában
- EU Információs Pont rendezvényei (előadások, vetélkedők stb.)
- Találkozók Csongrádról elszármazottakkal
- Fiatal, Csongrádról elszármazott művészek bemutatkozási lehetőségei
- Fogyatékkal élők integrálása a könyvtári tevékenységbe (foglalkozások, előadások stb.)
- Sportvetélkedők szervezése a Pinceklubban
- Tanfolyamok (internet használati és szövegszerkesztői tanfolyamok munkanélkülieknek, nyugdíjasoknak, kismamáknak, vállalkozóknak és östermelőknek, e-ügyintézésrel kapcsolatos tájékoztatók, tanfolyamok szervezése

Megyei fenntartású tagintézmény a *Tari László Múzeum* és a *Csongrádi Levéltár*. A múzeum a település történetének, népi kultúrájának tárgyi emlékeit és írott dokumentumait gyűjti, nyilvántartja és feldolgozza. Részt vesz a város életében kiállításokkal, előadásokkal, tárlatvezetéssel, pályázatok és szakdolgozatok készítéséhez nyújtott segítséggel. Az intézmény önálló kiadványa a *Múzeumi Füzetek - Csongrád*. A levéltár is részt vesz a város közművelődési életében. Előadásokat szervez, kiállításokat rendez. Rendszeresen fogad általános- és középiskolás osztályokat. 1994 óta jelenik meg az *Oppidum Csongrád* című helytörténeti periodika.

4.2.2. Nevelési-oktatási intézmények

A középfokú iskolák a megyei önkormányzat fenntartásában működnek, a középfokúakat pedig egy kistérségi összevont intézménybe tömörítették. Közművelődési tevékenységük szinte kizárólag csak saját diákságuk kiszolgálására szól, nyári táborokkal, házi kiállításokkal, különböző iskolai napokkal. Inkább elviszik a gyerekeket a Művelődési Központ és a Könyvtár által szervezett programokra.

4.2.3. Média

Csongrádon helyi újság, rádió és kábeltelevízió is működik. A közművelődésben betöltött szerepük a híradásokban merül ki.

4.2.4. Civil szervezetek

A civil szervezetek száma 70–80 között van. Csongrádon azonban a fogalom meglehetősen parttalan, hiszen a civilként tartják számon a Művelődési Központ csoportjait is. Így szerepelhet köztük a néptáncgyűttes, a Röpülj Páva Kör. Tehát nemcsak a jogi személyként nyilvántartott formációkról van itt szó. Vizsgálatunkban azonban nem tartjuk jogosnak ide sorolni a jogi személyként *nem bejegyzett* amatőr művészeti csoportokat, klubokat.

Egyúttal jelezzük, hogy a fogalmi tisztázást az Önkormányzatnak is el kellene végezni, mert így kettős finanszírozásokat végez a Művelődési Központ egyes csoportjai esetén. Ehelyett ezek támogatását az intézményi költségvetésben kellene megoldani.

Jelentős erőt képviselnek a civilek között a kultúra, művészet, hagyományörzés, közművelődés szervezetei, mintegy 20% tartozik ebbe a csoportba. Említésre méltó többek között az Alföld Művészeti Egyesület, a GROTTA Művészeti Egyesület, a Csongrád Városi Zenebarátok Egyesülete, a Piroska–városi Hagyományörző Egyesület. Működésük egyik bázisa az önkormányzat évenkénti pályázata, amelyre többen rendszeresen sikerrel pályáznak. A csongrádi kulturális civil társadalom „erősségét” azonban az is jelzi, hogy a városban nincs Közművelődési Tanács.

4.2.5. Kulturális támogatások

Rendszerszerű támogatást a gazdasági ill. a magánszféra nem végez. Eseti kérések, intézményi ill. önkormányzati alkuk nyomán adnak támogatásokat a helyi cégek. Ennek azonban még így is olyan mértékű, hogy elismerésökre létrehozta a Művelődési Központ a helyi *Mecénás Díjat*, amelyet minden évben a Kultúra napján adnak át. Ez egy oklevél és dísz tárgy.

4.3. Részösszegzés

A város közművelődési feladatellátásának kulcsszereplője a Művelődési Központ. A nagyobb művészeti csoportok és közösségeknek is az intézmény ad helyet. A feladatellátás feltételrendszere hiányos, mert a Művelődési Központ földszinti terei finoman szólva sem vonzó hangulatú helyiségek, különösen – mondjuk – a Könyvtár korszerű és esztétikus tereinek viszonylatában. Egyéb tárgyi eszközrendszere megfelelő. A napi munkát azonban gyakran nehézkessé teszi, hogy nincs saját technikai személyzete. A tervezhető munka ellen hat az a tény is, hogy a szervezet eredeti előirányzata rendre olyan szinten van megállapítva, hogy csak az újabb kérelmekkel vállalhatóak fontos feladatok. Ezért gyakori az intézmény költségvetésének módosítása. Tevékenységük azonban erősen elitista szemléletű, szükséges a szakmai frissítése.

Tevékenységüket a Városi Könyvtár tudja még érdemben kiegészíteni, az egyéb közgyűjteményi, oktatási és kulturális (valódi) civil szervezetek inkább csak színesítik e palettát.

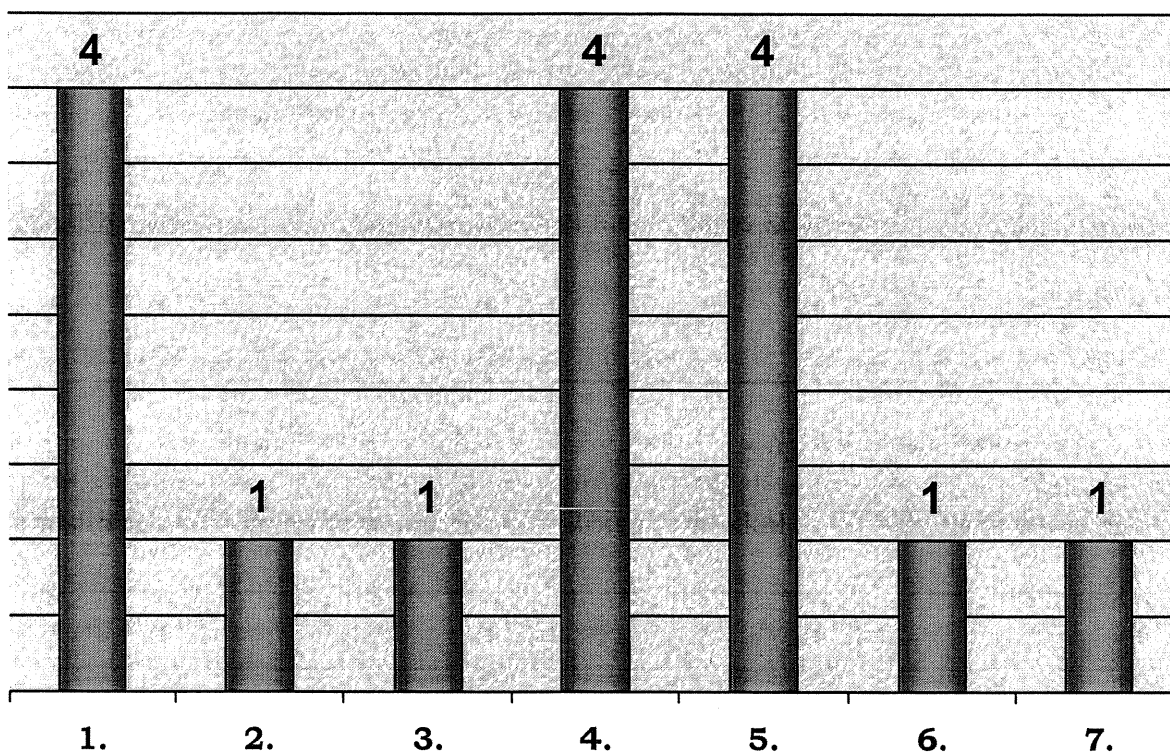
5. A VIZSGÁLATI JELENTÉS ÖSSZEFOGLALÓJA

5.1. Helyi kulturális tevékenységek

	A HELYI KÖZMŰVELŐDÉSI TEVÉKENYSÉG FORMÁI és értékelése	Minősítés
1. A HELYI KULTÚRA közvetítését és fejlesztését szolgáló közművelődési gyakorlat	Hősök Napi megemlékezés Csongrádi Napok Kenyérünnep és Borfesztivál Csongrádról elszármazott tehetségek bemutatása Művészeti iskolák diákjainak és tanárainak bemutatkozó hangversenyei Múzeumi Füzetek – Csongrád Oppidum Csongrád Szilveszter	kiváló
2. A HELYI TÁRSADALOM KÖZÖSSÉGI KULTÚRÁJÁNAK közvetítését és fejlesztését szolgáló közművelődési gyakorlat	I. Civiliáda	nem megfelelő
3. A LÉTKULTÚRA közvetítését és fejlesztését szolgáló közművelődési gyakorlat	Könyvkötő tanfolyam	nem megfelelő
4. A KREATIVITÁS ÉS ÖNKIFEJEZÉS KULTÚRÁJÁNAK közvetítését és fejlesztését szolgáló közművelődési gyakorlat	Alföld Néptáncegyüttes Csongrádi Színtársulat Képzőművészeti kör Kézműves - Praktika klub Röpülj páva kör	kiváló
5. Az ÜNNEPI ÉS EGYETEMES KULTÚRA közvetítését és fejlesztését szolgáló közművelődési gyakorlat	Színházi előadások Zenei rendezvények Könnyűzenei koncertek Kiállítások Könyvtári Pince Pódium irodalmi estjei Könyvtári komolyzenei rendezvények Plein Air nemzetközi képzőművészeti kiállítás Föveny – folyóirat	kiváló
6. Az EGYÜTTÉLŐ MÁSSÁGOK KULTÚRÁINAK közvetítését és a tolerancia képességének fejlesztését szolgáló közművelődési gyakorlat	Fogyatékkal élők integrálása a könyvtári tevékenységbe	nem megfelelő

7. A KÖZHASZNÚ KULTURÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK közvetítését és fejlesztését szolgáló közművelődési gyakorlat	EU Információs Pontok E-ügyintézésrel kapcsolatos könyvtári tájékoztatók, tanfolyamok	nem megfelelő

Sajátos rendszerben áll tehát össze a csongrádi közművelődés. Ezt legszemléletesebben az alábbi diagramon ábrázolhatjuk, amelyen a fenti táblázat minősítő jelzőit a nem megfelelőtől a kiválóig számokkal (1-4) helyettesítettük be.

A kép egy rendkívül ellentmondásos – rendkívül inkonzisztens – tevékenység-szerkezetet ábrázol. Nincs semmilyen arányos eloszlása a tevékenységeknek a 7 terület-lehetőség között. Ehelyett a 7 tevékenységi körből messze kimagaslík három:

- a helyi kultúra,
- a kreativitás és önkifejezés kultúrájának,
- az ünnepi és egyetemes kultúra

közvetítését és fejlesztését szolgáló közművelődési gyakorlat.

Velük szemben – mintegy ellenpontként – minimális szinten jelenik meg

- a helyi társadalom közösségi kultúrájának,
- a létkultúra,
- az együtt élő másságok kultúráinak,
- a közhasznú kulturális szolgáltatások

közvetítését és fejlesztését szolgáló közművelődési gyakorlat.

Ebben a képben – sajnos – dominánsan a Művelődési Központ tevékenység-szerkezete a meghatározó, de nem látszik érdemi szándék a többi feladatellátó részéről sem ennek korrigálására.

5.2. Vizsgálati tapasztalatok és következtetések

Csongrád város közművelődési vizsgálatának legfontosabb tapasztalatai az alábbiak:

- A település korábbi agrár jellege kezd átváltozni ipari foglalkoztatottságra. A népessége fogy, s ezt az utóbbi évtized pozitív vándorlási különbözete sem tudja ellensúlyozni. A város népességmegtartó képessége tehát *nem elégséges*.
- Az önkormányzat kulturális-közművelődési gondolkodásából *hiányzik a koherencia*, hiszen a különböző koncepciók nemcsak hogy nincsenek egymással harmonizálva, de gyakran ellenmondásosak. Mást mond a közművelődési koncepció, s mást a gazdasági és munkaprogram.
- A közművelődési rendelet helyi arculata hiányos, a nyilvános könyvtári ellátás megjelentetésével (5. §. /4/ i/ pont) túllépi jogi kompetenciáját, s a Művelődési Központ bérfedezetének garanciája a valóságban nem történik meg.
- A közművelődés igazgatásában rendkívüli helyzet, hogy az MSB döntési kompetencia híján dönt évek óta fontos ügyekben.
- A közművelődés finanszírozása alacsony bázisköltségvetés mellett eseti kérésekre és igényekre épül, ezért nem ad perspektivikus gondolkodásra módot.
- A közművelődési tevékenységszerkezet rendkívül egyoldalú, hiszen az elitkultúra, az ünnepnapok kultúra a túlpreferált terület, miközben nem vesz tudomást a szociológiailag is indokolt hétköznapi kultúráról, az életésélyeket növelő formációkról, a mindennapi. Közhasznú ismeretek fontosságáról.

Mindezek okán nem túlzó az a következtetés, hogy az Önkormányzat – minden pozitív szándéka ellenére – nem elég figyelmes és szakszerű gazdája a helyi közművelődésnek. A dokumentumok olyan belső kommunikációs zavarokat is jeleznek, amelyek egymásnak ellentmondó értelmezésekben és következtetésekben jelennek meg. Ám hogy ezek megtörténhettek, az egyrészt a közművelődés Önkormányzaton belüli valódi értékét és „súlyát”, másrészt a népművelők valós értéktudatát jelzi. Mindkettőben sok a korrekcióra váró elem.

5.3. Javaslatok az önkormányzat közművelődési feladatellátásához

Javaslatok a törvényesség helyreállítása érdekében:

- A közművelődési rendelet 5. § (4) i/ pontját javasoljuk kivenni, mert a nyilvános könyvtári ellátásról közművelődési rendelet nem szólhat, különösen nem közművelődési feladatként.
- Javasoljuk az alapító okirat ill. az SZMSZ korrekcióját és a korábban jelzett tartalmi módosítását.
- Mielőbb módosítani kell Blaskó Erika és Fodor Gyöngyi kinevezési okmányát a szükséges bérkorrekciókkal a korábban hivatkozott jogforrás szerint.
- A közművelődési rendeletben a bérgaranciáról szóló mondatokat összhangba kell hozni a költségvetési rendeletekkel.
- Az Önkormányzat SZMSZ-ében sürgető az MSB kompetenciájának jogi tisztázása, mert a 10. melléklet szerint jelenleg nincs döntési joga.

A feladatellátás eredményessége érdekében tett, megfontolásra ajánlott javaslatok:

- Koncepcionális szinten szükség lenne a helyi kulturális szféra – gazdasági és társadalmi szférával szinkron – értelmezésére. Mivel a közművelődési koncepció 2000-ben bevallottan is csak 5 évre szólt, különösen indokolt lenne most mindezt elvégezni.
- A közművelődési rendeletben markánsan jelenítsék meg a preferálandó helyi értékeket, feladatokat.
- A közművelődés finanszírozásában javasoljuk átgondolni, hogy a Művelődési Központ alacsony eredeti előirányzatát milyen mértékben lehet megemelni, hiszen minden évben megemelik évközi feladatokkal és pályázati önerőkkel. Ennek éves átlagát javasoljuk eleve az eredeti előirányzatban megjeleníteni.
- Javasoljuk, hogy az intézményi SZMSZ elfogadása testületi hatáskörbe kerüljön.
- A Művelődési Központ szakmai felfogásában és tevékenységszerkezetében jelentős irány- és arányváltás szükséges. Ezek közül javasoljuk legelőbb is átgondolni a helyi társadalom valódi szükségleteit és érdekeit.
- Keressék meg mindazon lehetőségeket, amelyek az eddig alacsony szinten teljesített tevékenységi területeken adóttak.
- Az intézmény szervezeti kultúrájának fejlesztéséhez javasoljuk erősíteni a szervezeti marketing, pr és reklám tevékenységet, az írásos formák mellett az egyre erősebb e-kommunikációs formákat.
- Bár halasztódik a földszinti felújítás, de belsőépítészeti eszközökkel és a népművelők, szakkörök kreativitásával a kopott terek humanizálása, „melegebbé” tétele is megoldható.
- A Borház elhaló tevékenysége lehetőség az ifjúság számára kialakítandó tér és tevékenység kialakítására – élni kell vele.
- Gondolják át a Művészeti Iskolával kötött szerződést, és a jogilag lehetséges időpontban javasoljuk a szerződés felbontását és a termék közművelődési hasznosítását.

2007. december 10.

(Török József)
közművelődési szakértő

